БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 275 (19.651). • 1986 йил 6 декабрь, шанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси 4 декабрь куни бўлиб ўтган мажлисида М. С. Горбачевнинг Ҳиндистонга қилган расмий дўстона визити якунларини кўриб чиқиб, тўла-тўкис маъқуллади.

Совет Иттифоқидан борган меҳмонни Ҳиндистон халқи ва ҳукумати ниҳоятда самимий кутиб олганлиги қайд этиб ўтилди. Бош министр Ражив Ганди билан олиб борилган музокаралар чоғида ҳозирги замоннинг энг катта проблемалари, ядро уруши хавфини бартараф этиш, ҳар томонлама Совет — Ҳиндистон ҳамкорлигини такомиллаштириш ишида икки буюк тинчликсевар давлатнинг баҳамжиҳат ҳаракати масалалари чуқур анализ қилинди. Ҳар иккала мамлакат 1971 йилги Совет — Ҳиндистон шартномасига содиқ эканлиги тасдиқланди. Шу шартномани изчиллик билан амалга ошириш турли ижтимоий тузумдаги икки давлатнинг тинч-тотув яшаши, уларнинг ўзлари учун ва умуман халқаро муносабатлар учун эзгу аҳамиятга эга эканлигини ишонарли тарзда намоён этмоқда. Деҳлида олий даражада ўтказилган Совет — Ҳиндистон учрашуви асосий халқаро масалалар юзасидан иккала мамлакатнинг қарашлари яқин эканлигини яна бир бор кўрсатди. Бу учрашув Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ҳамкорлигини икки томонлама ишларда ҳам, шунингдек халқаро ишларда ҳам сифат жиҳатдан янги марраларга олиб чиқди.

(Давоми иккинчи бетда).

Тошкент. 1986 йил 5 декабрь. Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси.

В. МОЛГАЧЕВ ва Л. ГУСЕЙНОВ фотоси.

КПСС Марказий Комитетида учрашув

3 декабрь куни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев иттифоқдош республикалар саҳна санъати етакчи усталари бир группаси, театр ташкилотлари вакиллари билан учрашди. Янги шароитларда театр иши, театр союзини ташкил этиш, барча ижодий ташкилотлар фаолиятини янада активлаштириш масалалари кўриб чиқилди.

М. С. Горбачев партия XXVII съезди ўртага қўйган мамлакатимизни ҳозирги даврда ривожлантириш вазифаларига тўхталиб, қайта қуришнинг мазмуни ҳар бир киши ва умуман бутун жамият имкониятини рўёбга чиқаришдан иборат, деди. Гап ишнинг ташқи томони, уни «пардозлаш» тўғрисида эмас, балки революцион ўзгартишлар ҳақида бормоқда. Биз инсон тўла куч билан ҳаракат қилиши, социалистик тарзда ҳаракат қилиши учун иқтисодий, сиёсий, идеологик, маънавий заминларни вужудга келтириш тўғрисидаги ленинча фикрни рўёбга чиқариш учун барча ишларни қилишимиз керак. Дейиш мумкинки, биз ҳозирнинг ўзидаёқ ер ҳайдаб, уни юмшатиб, уруғ сепа бошладик. Сўнгра ана шу уруғ униб чиқиб, ҳосил беради. Бу, албатта, вақт ва куч-ғайрат талаб қилади. Бироқ бу иш шунчалик зарур, шунчалик олижаноб ишки, унда қатнашаётган ҳар бир киши ўзини ҳаётда омади келган, деб ҳисоблаши мумкин.

Совет жамиятида яшаб турган ҳар бир кишида барча энг яхши фазилатларни рўёбга чиқариш — бу жуда катта инсонпарварлик иши, социализмнинг вазифаси ана шунда, деди сўнгра М. С. Горбачев. Бу борада адабиёт, санъат, ижодкор зиёлиларимизнинг меҳнати жуда катта роль ўйнайди. Биз зиёлиларнинг жиддий мададидан баҳраманд бўлаяпмиз ва маънавий янгиланиш учун, жамиятнинг сифат жиҳатдан янги ҳолатига эришиш учун кураш бораётган ҳозирги пайтда улардан умидимиз каттадир.

Социалистик принциплар тўла тантана қилиши учун мамлакатда бутун турмушни бундан буён ҳам демократлаштириш, бу жараёнга бутун халқни жалб этиш зарур, деб таъкидлади М. С. Горбачев. Бироқ бунда демократия бу ҳамма нарсага эрк бериш эмас, балки халқнинг ўзини-ўзи бошқариши эканлигини унутмаслик керак. Бизда демократлаштириш мамлакатни мустаҳкамлаш, унга жўшқинлик бахш этиш учун, сиёсатда ва амалий фаолиятда нуқсонларга йўл қўймаслик учун зарурдир. Демократияни дадил авж олдириш керак. Демократия ошкоралик билан баб-баравар бўлиб, у ҳам ленинча принципдир.

Қайта қуриш ҳозирги пайтда театрни ҳам қамраб олди. Театр қандай бўлиши керак, уни қай тариқа такомиллаштириш лозимлиги тўғрисида мунозаралар бормоқда. Ҳамма нарсанинг бирданига уддасидан чиқиб бўлмайди, синаб кўриш, текшириш лозим. Сизларнинг театр союзингиз тузилганлиги ана шу жараённинг нишоналаридан биридир. Бу ташкилот жамоатчилик асосида кўп нарсаларни ўз зиммасига олиши, давлат маданият органлари билан баҳамжиҳат ҳаракат қилиш механизмини ишлаб чиқиши керак.

Ўйлайманки, ҳозир изланишлар учун яхши пайтдир, деб давом этди М. С. Горбачев. Ҳамма соҳада амалий ечимларни излаб топиш керак. Аммо шуни айтишим керакки, умумий ғамхўрлик ва ташвиш билан йўғрилган танқид аслида бунёдкорликдир. Бир хиллик, қолоқлик, бепарволик, «кўрсатмаларга биноан» ишлаш одати — бу биз учун хатарли душмандир. Фикрлашни қайта қуриш энг асосий қийинчилик. Бу иш ҳамиша ва ҳамма жойда осон кетяпти, деб бўлмайди. Аммо кенг кўламда, дадил ва изчил ҳаракат қилиб, ҳар бир кишини жамиятимизни ривожлантиришни жадаллаштириш вазифаларини ҳал этишга жалб қилиш керак.

М. С. Горбачев сўнгра партия бундан буён ҳам актив социал сиёсат ўтказиб, маънавий соҳадаги иш формалари ва методларини янгилашга кўмаклашиш ниятида эканлигини айтди. Ижодий ташкилотлар фаолиятининг якунларига турмушимизда содир бўлаётган реал жараёнлар очиб берилган истеъдод билан яратилган янги асарларга қараб баҳо бериш зарур. М. С. Горбачевнинг нутқида КПСС ва Совет давлатининг халқаро фаолияти масалаларига катта ўрин берилди.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев, СССР Театр жамиятлари союзи ташкилот комитетининг раиси К. Ю. Лавров, М. А. Ульянов, Н. Н. Еременко, О. М. Мамбетов, Б. Р. Қориева, О. Н. Ефремов, Г. А. Товстоногов, В. А. Андреев сўзга чиқдилар. Улар ҳозирги шароитда совет санъатининг аҳамияти ўсиб бораётганлиги тўғрисида, мавжуд қийинчиликларни бартараф этиш йўллари ҳақида, мамлакат маънавий бойлигини сақлаб қолиш ва кўпайтириш учун ҳар бир санъаткорнинг юксак гражданлик масъулияти тўғрисида гапирдилар.

Учрашувда КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитети Маданият бўлимининг мудири Ю. П. Воронов қатнашдилар.

(ТАСС).

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислари тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

5 декабрь куни Тошкентда ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессияси очилди.

Эрталаб соат 10 да Олий Советнинг биринчи мажлиси бошланди.

Мажлисда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзолигига кандидатлар **И. Б. Усмонхўжаев, Т. А. Алимов, В. П. Анишчев, В. А. Антонов, В. А. Головин, П. В. Догонкин, А. С. Икромов, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. Н. Лобко, В. И. Огарок, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин**, Олий Совет Президиумининг, республика ҳукуматининг аъзолари ҳозир бўлдилар

Мажлисни Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси депутат **П. Хабибуллаев** очди.

Сессия қатнашчилари вафот этган депутатлар М. Е. Красильников, А. Тиллабоев, Н. А. Козимов хотирасини ҳурмат билан эсга олдилар.

Олий Совет Мандат комиссиясининг раиси депутат **Т. Қ. Жўраеванинг** Ўзбекистон ССР Олий Совети учинчи сессиясидан кейин ўрни бўшаб қолган депутатлар ўрнига сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш ҳақидаги докладини тинглади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети: Тошкент шаҳар 13-Пушкин сайлов округидан сайланган депутат **Н. И. Емельянов**; Тошкент шаҳар 58-Дўмбробод сайлов округидан сайланган депутат **Б. В. Ефремов**; Тошкент область 61-Қурилиш сайлов округидан сайланган депутат **А. Абдувосиқов**; Тошкент область 68-Пролетар сайлов округидан сайланган депутат **П. С. Мақсудов**; Тошкент область 75-Оққўрғон сайлов округидан сайланган депутат **Х. Холбоев**; Тошкент область 88-Солдатск сайлов округидан сайланган депутат **К. Х. Холмирзаев**; Тошкент область 94-Янгибозор сайлов округидан сайланган депутат **Г. А. Стефановский**; Тошкент область 106-Тўйтепа сайлов округидан сайланган депутат **Т. К. Ўролова**; Тошкент область 111-Олмазор сайлов округидан сайланган депутат **В. Г. Гришчук**; Андижон область 137-Пойтуғ сайлов округидан сайланган депутат **А. Г. Руденко**; Бухоро область 180-Улфатбиби сайлов округидан сайланган депутат **Х. Жумаева**; Жиззах область 201-Зомин сайлов округидан сайланган депутат **Ҳ. Алимова**; Навоий область 246-Саноат сайлов округидан сайланган депутат **И. К. Бўриев**; Навоий область 253-Навбаҳор сайлов округидан сайланган депутат **В. В. Судаpенков**; Навоий область 262-Учқудуқ сайлов округидан сайланган депутат **Н. И. Кучерский**; Самарқанд область 306-Карл Маркс сайлов округидан сайланган депутат **В. М. Камолов**; Самарқанд область 309-Завод сайлов округидан сайланган депутат **Х. Н. Тожиев**; Самарқанд область 327-Каттақўрғон қишлоқ сайлов округидан сайланган депутат **Ў. Р. Умарбеков**; Самарқанд область 340-Чархин сайлов округидан сайланган депутат **Н. Ш. Жуманов**; Самарқанд область 344-Тойлоқ сайлов округидан сайланган депутат **Ш. Х. Намозова**; Самарқанд область 350-Жом сайлов округидан сайланган депутат **В. Ю. Зорин**; Сурхондарё область 358-Оққўрғон сайлов округидан сайланган депутат **З. А. Ботиров**; Сирдарё область 390-Крестьянск сайлов округидан сайланган депутат **Д. А. Мелибоева**; Сирдарё область 393-Ленинград сайлов округидан сайланган депутат **Қ. Сиддоров**; Хоразм область 467-Юқорибоғ сайлов округидан сайланган депутат **У. Худойберганова**; Қорақалпоғистон АССР 487-Беруний сайлов округидан сайланган депутат **Й. И. Маматисаев**; Қорақалпоғистон АССР 504-Хўжайли сайлов округидан сайланган депутат **Ж. Давлетов**ларнинг ваколатларини тўғри деб топишга қарор қилди.

Сессиянинг кун тартиби ва иш тартиби бир овоздан тасдиқланади.

Кун тартибига қуйидаги масалалар киритилди:

1. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси тўғрисида.
2. Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги Давлат плани тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986 йилги Давлат плани қандай бажарилаётганлиги ҳақида.
3. Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва Ўзбекистон ССРнинг 1985 йилги Давлат бюджети ижроси ҳақида.
4. «Меҳнат коллективлари ва корхоналарни, муассасаларни, ташкилотларни бошқаришда уларнинг ролини ошириш тўғрисида»ги СССР Қонуни Ўзбекистон ССРда қандай бажарилаётганлиги ҳақида.
5. Умумий таълим ва ҳунар мактаби ислоҳотининг асосий йўналишлари муносабати билан Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги Қонунига ва Ўзбекистон ССРнинг бошқа қонун актларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида.
6. Ўзбекистон ССР Олий Совети доимий комиссияларининг составига ўзгартишлар киритиш тўғрисида.
7. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Сўнгра депутатлар кун тартибига киритилган масалаларни муҳокама қилишга ўтдилар.

Кун тартибидаги биринчи масала юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **И. Б. Усмонхўжаев** сўзга чиқди. У О. У. Салимов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасидан озод этишни илтимос қилиб, ариза берганлигини маълум қилди.

Олий Совет О. У. Салимовни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасидан озод этиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Ўртоқ И. Б. Усмонхўжаев ҳозирги вақтда Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри бўлиб ишлаётган депутат **Р. Н. Нишонов**ни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси этиб сайлашни таклиф қилди.

Олий Совет депутат **Р. Н. Нишонов**ни бир овоздан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси этиб сайлади. Р. Н. Нишоновни Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри вазифасидан озод этиш ҳақида қарор қабул қилинди.

Ўртоқ И. Б. Усмонхўжаев КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Тошкентда бўлган вақтида республика меҳнаткашлари олдига қўйилган вазифаларни амалга ошириш масалаларига батафсил тўхталди.

Олий Совет кун тартибидаги иккинчи ва учинчи масалаларни муҳокама қилишга киришди.

«Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги Давлат плани тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986 йилги Давлат плани қандай бажарилаётганлиги ҳақида» Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси депутат **И. А. Каримов** доклад қилди.

«Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва Ўзбекистон ССРнинг 1985 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақида» Ўзбекистон ССР молия министри депутат **Й. И. Маматисаев** доклад қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети План-бюджет комиссиясининг раиси депутат **Ш. Ҳожимуротов** План-бюджет ва бошқа доимий комиссиялар номидан план ва бюджет тўғрисидаги масалалар юзасидан қўшимча доклад қилди.

Шундан кейин Олий Совет докладларни ва қўшимча докладни муҳокама қилишга ўтди. Музокараларда **Ш. Р. Мирсаидов** (15-Луначарский сайлов округи), **Г. П. Стешенко** (371-Шўрчи сайлов округи), **П. Нўъмонов** (208-Темир йўл сайлов округи), **О. Г. Айдаков** (78-Телов сайлов округи), **Л. А. Васильева** (305-Акмал Икромов сайлов округи), **Б. А. Алламуродов** (352-Қуйиқишлоқ сайлов округи), **Р. Н. Валиева** (258-Бўстон сайлов округи), **Ў. К. Исмоилов** (459-Урганч сайлов округи), **А. И. Балакин** (507-Чимбой шаҳар сайлов округи), **Ж. Ҳасанов** (157-Булоқбоши сайлов округи), **Э. Турсунов** (216-Оқтош сайлов округи), **С. А. Иброҳимов** (229-Муборак сайлов округи), **И. И. Лутфуллаев** (191-Жданов сайлов округи), **М. Т. Ҳотамова** (290-Жийдакапа сайлов округи),

(Давоми иккинчи бетда).

ТЕАТР ВА ҲОЗИРГИ ЗАМОН

5 декабрь куни Москвада, Катта Кремль саройида СССР Театр жамиятлари союзининг таъсис съезди очилди.

М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добринин, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, А. Н. Яковлев, И. В. Капитонов ўртоқларни делегатлар ва меҳмонлар қарсаклар билан кутиб олдилар.

Президиумда театр санъатининг таниқли арбоблари, партия, совет, жамоат ташкилотларининг, меҳнат коллективларининг намояндалари ҳам бор эдилар. Чет эллик меҳмонлар ҳозир бўлдилар.

«Революцион ўзгартишлар даврида театр ва жамият» мавзуида СССР Театр жамиятлари союзи ташкилот комитетининг раиси СССР халқ артисти К. Ю. Лавров доклад қилди. Съезд қувончли ва файзли даврда, халқ ташаббуси жонланаётган пайтда, кўпдан-кўп амалий қарорлар қабул этилаётган пайтда ўтмоқда, деб уқтирди у. Партия бутун халқни ҳамма соҳаларда ўз тарихий тараққиётининг янги поғонасига кўтарилишга даъват этди, театрни эса турли ижтимоий структураларнинг пишиқ-пухталиги синаб кўриладиган, замондошимизнинг маънавий хислатлари ўрганиладиган, замондошимизга ўтмишга ҳурмат билан қараш туйғуси сингдириладиган ва келажакка назар ташлаш имконияти бериладиган ўзига хос бир лаборатория, дейиш мумкин.

Музокараларда сўзга чиққан кишилар миллий театр маданиятларимиз нақадар кўп қиррали ва хилма-хил бўлмасин, мамлакатнинг умумий шитобли ривожланишидан четда қола олмайдиган театрнинг энг муҳим муаммоларини Умумиттифоқ миқёсида, биргаликда ҳал этиш зарурлиги равшан кўриниб турганлигини таъкидладилар.

Съезд 6 декабрда ўз ишини давом эттиради.

(ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 4 декабрь куни бўлиб ўтган мажлисида ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўртинчи сессиясини ўтказиш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди.

Республика давлат ҳокимияти олий органи сессиясининг кун тартиби ва иш тартиби тўғрисидаги таклифлар, План-бюджет ҳамда бошқа доимий комиссиялар 1987 йилда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ҳамда социал ривожлантириш Давлат планини, 1986 йилги план қандай бажарилаётганлигини, Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетини ва 1985 йилги бюджетнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни дастлабки тартибда кўриб чиқиш якунлари муҳокама этилиб маъқулланди. Ушбу масалаларни сессиянинг муҳокамасига тақдим этиш таклиф қилинди.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари Советларининг ер тўғрисидаги қонунларга риоя этилиши устидан контроллик соҳасидаги иши тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Республикада қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерларни муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш борасидаги тадбирлар амалга оширилаётганлиги қайд этиб ўтилди.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПАРТИЯ ГРУППАСИДА

1986 йил 5 декабрь куни Ўзбекистон ССР Олий Совети партия группасининг мажлиси бўлди. Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети тўртинчи сессияси муҳокамасига киритиладиган масалалар кўриб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Саноат комиссиясининг раиси КПСС аъзоси ўртоқ А. С. Воековнинг ҳисоботи тингланди. Партия группаси ўртоқ А. С. Воеков ҳамда у бошчилик қилаётган комиссия саноат корхоналарининг иқтисодий ва хўжалик фаолиятини такомиллаштиришга қаратилган муайян ишларни бажараётганлигини таъкидлади. Комиссияга республика иқтисодий ва социал тараққиётини жадаллаштириш вазифаларини ҳал этишга таъсирини кучайтириш тавсия этилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети партия группасининг 1987 йил иш плани тасдиқланди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Рафиқ Нишонович НИШОНОВ

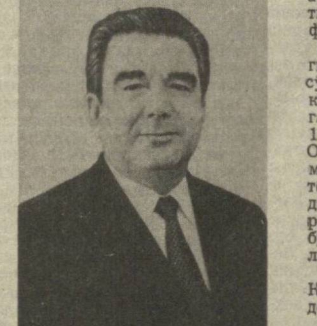

1926 йилда туғилган, ўзбек, 1949 йилдан КПСС аъзоси, олий маълумотли, Тошкент педагогика институтини, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академиясини битирган, тарих фанлари кандидати.

Меҳнат фаолиятини 1942 йилда Бўстонлиқ районидаги «Чирчиқ» колхозида ҳисобчилик қилишдан бошлаган, сўнгра комсомол ишига кўтарилган — Бўстонлиқ район комсомол комитетининг иккинчи секретари этиб сайланган, Совет Армияси сафида хизмат қилган. 1951 йилдан 1970 йилгача совет ва партия ишларида: Тошкент шаҳар Октябрь район партия комитетининг инструктори, бўлим мудири, биринчи секретари, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси бўлиб ишлади. Р. Н. Нишонов 1963 йилда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари этиб сайланди, 1970 йилдан дипломатия ишида бўлди. 1985 йил март ойидан Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри бўлиб ишлади.

Р. Н. Нишонов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатидир.

Икки марта Меҳнат Қизил Байроқ ордени, «Ҳурмат Белгиси» ордени ва СССР медаллари билан мукофотланган.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ Р. Н. НИШОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ ЭТИБ САЙЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Рафиқ Нишонович Нишонов Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси этиб сайлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1986 йил 5 декабрь.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

(Боши биринчи бетда).

Ядро қуролидан холи ва зўравонликдан халос дунёнинг принциплари тўғрисидаги Деҳли Декларацияси — ядро-космик асрининг шароитларига мос бўлиб тушадиган янгича сиёсий фикрлаш ҳужжатидир. Унда таърифланган принциплар ва ғоялар бутун жаҳон ҳамжамиятининг манфаатларини, барча халқларнинг орзу-умидларини ифода этиб, инсониятнинг тинч истиқболини назарда тутади. СССР ва Ҳиндистон, кўпгина бошқа давлатлар ана шу принцип ва ғояларни ҳозирдаёқ конкрет ташқи сиёсат практикасида амалга оширмоқдалар. М. С. Горбачевнинг Р. Ганди билан музокаралари Осиё қитъасида ва бошқа районларда сиёсий иқлимни соғломлаштиришдан умумий манфаатдорликни, можароли вазиятларни бартараф этиш, давлатлараро муносабатларни нормаллаштириш йўлларини қидириб топишга, ўзаро манфаатли иқтисодий алоқаларни ривожлантиришга тайёргарликни тасдиқлади. Ана шу мақсадлар сари босқичма-босқич, икки томонлама ҳамда кўп томонлама асосда ишонч ва амалий ҳамкорлик муҳитини вужудга келтириш йўли билан ҳаракат қилиб бориш мумкин бўлур эди.

Визитнинг бутун муҳити икки раҳбар ўртасидаги музокаралар ва айниқса, мулоқотнинг характери, визит якунида қабул қилинган ҳужжатлар турли социал системаларга мансуб икки катта давлат ўртасида таркиб топаётган муносабатларнинг ноёб тусда эканлигидан, уларнинг ҳамкорлиги ўз халқларининг манфаатлари ҳамда ялпи тараққиёт ва тинчлик манфаатлари йўлида ғоят катта аҳамиятга молик бўлиб, кенг истиқболларга эга эканлигидан далолат бермоқда.

Кенгайтирилган қарор қабул қилиниб, унда министрлик ва идораларга ўзларининг Ҳиндистондаги шериклари билан ҳамкорликда иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий соҳаларда эришилган аҳдномалар ва битимларни бажаришга дарҳол киришиш, ҳозирги талабларни ҳисобга олиб ташаббускорлик ва ижодкорлик билан ҳаракат қилиш топширилади.

Ишлаб чиқаришда, айниқса халқ хўжалиги тармоқларида мураккаб техника воситаларидан фойдаланиш чоғида хавфсизликни таъминлаш учун масъулиятни ошириш, интизом, уюшқоқликни кучайтириш ишида партия ва давлат кадрларининг вазифалари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Сиёсий бюро бу соҳадаги мавжуд камчиликларни қайд этиб ўтиб, партия комитетларига ишлаб чиқаришдаги травматизм ва аварияли ҳолатларнинг олдини олиш билан боғлиқ ишларга эътиборни кучайтиришни, партия ва ҳукуматнинг ишлаб чиқаришда меҳнатни муҳофаза қилиш ҳамда хавфсизликни таъминлаш билан боғлиқ қарорларини сўзсиз бажариш устидан партиявий контроллик таъсирчанлигини оширишни таклиф этди. Шу мақсадда меҳнат коллективларидаги ташкилотчилик ва сиёсий ишни қатъиян яхшилаш, хизмат бурчини адо этиш чоғида ҳар қандай интизомсизлик ва масъулиятсизлик фактларига кескин эътибор бериш, бу муҳим ишда принципиал йўлни ўтказиш зарурлиги таъкидланди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачев ва Н. И. Рижков ўртоқларнинг Нидерландия Бош министри Р. Любберс билан ўтказган суҳбатлари ҳамда Совет-Нидерландия музокараларининг якунлари тўғрисидаги ахборотни тинглади. Бунда музокаралар Совет Иттифоқи билан Нидерландия ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга янги омил бағишланганлиги қайд этиб ўтилди ҳамда Европа ва бутун дунё хавфсизлигига оид энг муҳим проблемаларни ҳал этиш йўлларини қидириб топиш мақсадида Ғарбий Европа мамлакатлари билан мулоқотни янада ривожлантиришга тайёрлик изҳор қилинди.

Сиёсий бюро совет раҳбарларининг Бенин Халқ Революцияси партияси Марказий Комитетининг Раиси, Бенин Халқ Республикаси Президенти М. Кереку билан олиб борган музокараларининг якунларини кўриб чиқиб, халқаро вазиятни соғломлаштириш йўллари тўғрисида, шу жумладан қуролсизланиш билан иқтисодий ривожланиш бир-бири билан бевосита боғлиқлиги ҳақида иккала мамлакат раҳбарларининг фикрлари муштарак эканини қайд этиб ўтди. Совет Иттифоқининг Бенин Халқ Республикаси билан ва прогрессив ривожланиш йўлини танлаб олган, озодликка чиққан бошқа давлатлар билан дўстлик ҳамда ҳамкорлик муносабатларини янада мустаҳкамлашга қаратилган принципиал йўли тасдиқланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида ўртоқ И. В. Капитонов бошчилигидаги СССР Олий Совети делегациясининг Руминия Социалистик Республикасига қилган дўстона визити тўғрисидаги ахборот кўриб чиқилди, шунингдек партия XXVII съезди белгилаган иқтисодий сиёсатни амалга оширишга, ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ва аҳолининг таъминотини яхшилашга, қардош социалистик мамлакатлар билан ҳамкорликни чуқурлаштиришга оид бошқа баъзи масалалар муҳокама қилинди.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ Т. А. АЛИМОВНИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Партия ва совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ҳамда туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитетининг биринчи секретари ўртоқ Тимур Аъзамович **Алимов Халқлар Дўстлиги** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
А. ГРОМИКО.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1986 йил 4 декабрь.

«КОСМОС—1804»

1986 йил 4 декабрь куни Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-1804» учирилди.

Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

(ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ О. У. САЛИМОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Оқил Умурзоқович Салимов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари
А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри.
1986 йил 5 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ Р. Н. НИШОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Рафиқ Нишонович Нишонов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари
А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1986 йил 5 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ ТЎҒРИСИДА ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

(Боши биринчи бетда).

С. Салаева (464-Қўшкўпир сайлов округи), **К. Й. Охунбобоев** (428-Охунбобоев сайлов округи), **Н. Нарзуллаев** (182-Сармиҗон сайлов округи), **М. Мирзаев** (109-Киров сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Депутатлардан **М. А. Азларова ва Л. А. Ҳасановалар** Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигига, бу министрлик республика пойабзал фабрикаларида технология интизомини бузиш ҳолларига чек қўйиш ва уларда ишлаб чиқарилаётган пойабзал сифатини кескин яхшилаш мақсадида қандай чоралар кўрмоқчи? — деган депутатлик сўрови билан мурожаат этдилар. Депутатлар депутатлик сўровини сессия кун тартибига киритишга бир овоздан қарор қилдилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси депутат **И. А. Каримов** Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги Давлат плани тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986 йилги Давлат плани қандай бажарилаётганлиги ҳақидаги масала юзасидан якунловчи нутқ сўзлади.

Ўзбекистон ССР молия министри депутат **Й. И. Маматисаев** Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва 1985 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақидаги масала юзасидан якунловчи нутқ сўзлади.

Олий Совет План-бюджет ва бошқа доимий комиссияларнинг тузатишларини ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги Давлат плани тўғрисидаги Қонунни, шунингдек Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986 йилги Давлат плани қандай бажарилаётганлиги ҳақидаги қарорни бир овоздан қабул қилди.

Депутатлар Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги Қонунни ва Ўзбекистон ССРнинг 1985 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақидаги қарорни ҳам бир овоздан қабул қилдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттиради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

(Боши биринчи бетда).

Шу билан бирга министрликлар ва идоралар, уларнинг структуравий бўлинмалари, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари бу соҳадаги ўз ишларини секинлик билан қайта қурмоқдалар, ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонунларни ҳамма жойда қўпол равишда бузиш каби кенг тарқалган ҳолга кўникиб қолишган. Ирригация-мелиорация қурилиши сифатининг пастлиги, алмашлаб экиш структураларининг бузилиши ерга катта зиён етказмоқда. Ерларни экин экишга яроқли ҳолга келтириш ишлари тўла ҳажмда ўтказилмаяпти. Ерларни хўжалик ички қурилишига, томорқа участкаларига ажратиб беришнинг Қонунда белгиланган тартиби бузилмоқда, корхоналар ва ташкилотларнинг, шунингдек айрим гражданларнинг ерларни ўзбошимчалик билан эгаллаб олиш ҳоллари давом этмоқда. Аммо маҳаллий Советлар, уларнинг ижроия комитетлари ер тўғрисидаги қонунларнинг бажарилишини суст контроллик қилмоқдалар, жамоат ерларининг талон-торож қилиниши ва ўзбошимчалик билан эгаллаб олиниши фактларига принципиал баҳо бермаяптилар.

Президиум Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, халқ депутатлари область Советларининг ижроия комитетлари, республика Давлат агросаноат комитети, Ўрмон хўжалиги министрлиги, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, «Главсредазирсовхозстрой» зиммасига ер тўғрисидаги Қонунларни бузишдан иборат ҳар бир фактни текшириб кўриш ва камчиликларни бартараф этиш, ер тўғрисидаги қонунларнинг талаблари сўзсиз бажарилиши учун мансабдор шахсларга нисбатан талабчанликни ошириш мажбуриятини юклади. Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва эрозияга қарши ишларга оид топшириқларнинг тўла ҳажмда амалга оширилишига алоҳида эътибор бериш, ердан фойдаланишда тартиб ўрнатиш зарур деб топилди. Молия органлари ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга, республика Марказий статистика бошқармаси ва Госстройига тегишли топшириқлар берилди.

Президиум халқ депутатлари Сирдарё область Совети ижроия комитетининг КПСС XXVII съезди талаблари асосида совет органларининг фаолиятини қайта қуриш борасидаги ишини муҳокама қилди. Область ижроия комитети ишлаб чиқилган тадбирлар асосида советларнинг фаолиятини демократлаштириш, уларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлаш, аҳолининг жамоатчилик фаолиятини кучайтириш тадбирларини кўраётганлиги, областнинг комплекс иқтисодий ва социал ривожланишини таъминлашнинг янги самарали формаларини излаётганлиги қайд этиб ўтилди.

Шу билан бирга халқ депутатлари область Совети иқтисодий ва ижтимоий турмушда туб сифат ўзгартишларини амалга ошириш учун КПСС XXVII съездидан кейин очилган барча имкониятлардан фойдаланмаётганлиги, партиянинг йўл-йўриқларини амалий ҳаракатлар изига секинлик билан ўтказаётганлиги таъкидланди.

Ижроия органлари билан фармойиш берувчи органларнинг кўпчилиги бир қолипдаги, эскириб қолган иш методларидан воз кечганлари йўқ. Планлаштириш, қарорларни тайёрлаш ва қабул қилиш практикасида зарур ўзгаришлар рўй бергани йўқ, ана шу қарорларда кўпинча ишларнинг аҳволи чуқур таҳлил этилмайди, камчиликларни бартараф этиш йўллари кўрсатилмайди. Қуйи бўғин Советларининг, аҳоли жамоатчилик органларининг ҳуқуқларини камситиш фактлари оз эмас, депутатларнинг сўровлари практикаси, сайловчиларнинг наказлари, гражданларнинг танқидий мулоҳазалари ва таклифлари билан ишлаш такомиллаштирилмаяпти. Совет ва хўжалик органларининг талайгина қисми қоғозбозлик, жузъий, иккинчи даражали масалаларни ҳал этиш билан ўралашиб қолиб, социал соҳанинг, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг, ишлаб чиқаришни планлаштириш, бошқариш ва ташкил этишни такомиллаштиришнинг энг муҳим проблемаларини эътибордан четда қолдирмоқдалар.

Президиум халқ депутатлари область Совети зиммасига Совет органларининг иш услуби ва методларини такомиллаштириш, қайд этиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан конкрет чораларни амалга ошириш, областни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришнинг юксак суръатларини таъминлаш вазифасини юклади. Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумига, халқ депутатлари область Советларининг ижроия комитетларига ўз қарамоғидаги органларнинг фаолияти қандай қайта қурилаётганлигини муҳокама этиш, партиянинг программавий йўл-йўриқларини сўзсиз бажариш юзасидан амалий чоралар кўриш топширилди.

Мажлисда республика давлат ҳаётига оид бошқа масалалар кўриб чиқилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН ССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси депутат И. А. КАРИМОВ доклади

Депутат ўртоқлар!

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги планини сизларнинг муҳокамангизга тақдим этади. Партия XXVII съездининг ва КПСС Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленумининг программавий йўл-йўриқларига биноан план ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва уни интенсивлашнинг барча мавжуд резервлари ва имкониятларини ишга солиш асосида республика халқ хўжалигининг янги сифат ҳолатига эришиш, аҳолининг фаровонлигини янада юксалтириш мақсадини кўзлайди.

Партиямиз ишлаб чиққан социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, хўжалик, маънавий ва ижтимоий турмушнинг ҳамма соҳаларини ҳар томонлама қайта қуриш, тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш, қуролланиш пойгасини тўхтатиш, ядро қуролини тақиқлаш ва йўқ қилиб ташлаш сиёсатини совет халқи тўла равишда тушуниб, якдиллик билан қўллаб-қувватламоқда.

Қайта қуриш руҳи бизнинг республикамизда ҳам равшан сезилиб турибди. Йилнинг дастлабки якунлари халқ хўжалигини ривожлантиришдаги жўшқинлик ўсганлигидан дарак беради. Саноат ишлаб чиқариши суръатлари ўсди, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш кўпайди, фойда олиш топшириқлари бажарилмоқда.

Ялпи ижтимоий маҳсулот бу йил пландаги 5 процент ўрнига 5,2 процент, миллий даромад эса йиллик пландаги 5,1 процент ўрнига 5,4 процент кўпаяди. Саноат маҳсулоти пландаги 4,8 процент ўрнига тахминан 6 процент кўпайиши кутилмоқда. Кўмир, газ, нефть қазиб олиш, электр энергия ҳосил қилиш, машинасозлик, химия, бинокорлик материаллари, енгил саноат, озиқ-овқат саноати ва маҳаллий саноат маҳсулотларининг кўпгина турларини ишлаб чиқариш юзасидан планда белгиланган топшириқлар ошириб бажарилади.

Қишлоқ меҳнатчилари сабзавот, картошка ва узумни ўтган йилга нисбатан кўпроқ етиштирдилар, умумиттифоқ фондига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб беришни кўпайтирдилар. Чорвачилик маҳсулдорлиги оша бошлади, сут ва тухум етиштириш ортди.

Капитал қурилиш суръатлари бирмунча ўсди, уй-жой, мактаблар, касалхоналар, болалар боғчалари ва социал соҳаларнинг бошқа объектларини қуриб, ишга тушириш кўпайди. Иш ҳақи ошмоқда, ҳақ олиб аҳолига кўрсатиладиган хизмат ҳажми кенгайди ва турлари кўпайди. Чакана товар обороти бажарилмоқда (спиртли ичимликларни сотишдан ташқари), товар оборотининг ўсиш суръатлари ўтган йилга нисбатан 7,6 процент ортади. Вино-арақ маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва реализация қилишни кескин қисқартириш йўли изчиллик билан ўтказилмоқда: 1984 йилга нисбатан бу йил вино-арақ маҳсулотлари реализация қилиш икки баравардан ҳам камайди.

Жамоат транспорти, алоқа воситалари, халқ маорифи, маданият, соғлиқни сақлаш, халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари янада ривож топди.

Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тошкент трактор заводи, «Подъёмник» заводи, Самарқанд лифтсозлик, Наманган «Электротерм», «Чирчиксельмаш» заводлари ва бошқа кўпгина саноат корхоналарининг коллективлари ўз зиммаларига олган мажбуриятларни муваффақиятли бажармоқдалар. Фарғона, Тошкент, Сурхондарё ва Наманган областлари, Бувайда, Бағдод, Фрунзе, Ленинград, Чиноз, Ўрта Чирчиқ районлари ва ҳаммаси бўлиб 50 дан кўп районнинг деҳқонлари пахта етиштириш ва харид қилиш планларини бажардилар. Ўнлаб колхоз ва совхозлар сут, сабзавот, бошқа маҳсулотлар харид қилиш йиллик планларини муддатидан олдин бажардилар. Умуман республикада қоракўл тери, пилла ва картошка тайёрлаш йиллик планлари ошириб бажарилди.

Бироқ мана шу ижобий силжишларнинг ҳаммаси бизни асло қаноатлантира олмайди. Биз якунларни баҳолар эканмиз, ҳозирги беш йиллик — алоҳида беш йиллик эканлигига, асосланамиз. Бу беш йиллик бутун халқ хўжалигида туб ўзгартишларга пойдевор қўйиши, социал-иқтисодий тараққиётнинг ҳамма соҳаларида бурилиш ясаши керак. Партия XXVII съездининг, КПСС Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленумининг қарорлари, партиямиз Марказий Комитетининг мамлакат меҳнаткашларига Мурожаатномаси бизни айни шундай қилишга ундайди.

Беш йилликнинг биринчи йили натижаларини шу юксак талаблар позицияларида туриб баҳолайдиган бўлсак — биз бундан бошқача ёндашишга ҳаққимиз йўқ, — у ҳолда экономикани ривожлантиришда муносиб бурилишга, чинакам жадалликка ҳали эриша олмаганимизни тўғридан-тўғри тан олиш керак. Биз бир қатор нохуш тенденцияларни ўзгартиришга, ўсишнинг кўпгина резервлари ва имкониятларини ҳаракатга келтиришга ҳали ҳам муваффақ бўла олганимиз йўқ.

Бунда гап аввало вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан фойдаланиш тўғрисида бормоқда. Ўтган йилларда бўлганидек, корхоналарнинг 10 процентидан кўпроғи саноат маҳсулотини реализация қилиш топшириқларини уддаламаяпти. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Енгил саноат министрлиги, Маҳаллий саноат министрлиги, Бинокорлик материаллари саноати министрлиги системасида қолоқ коллективлар айниқса кўп. «Андижанкабель», «Электродвигатель», Жиззах аккумулятор заводи, «Ташавтоматика» заводи ва иттифоқ қарамоғидаги бошқа бир қанча корхоналар ишлаб чиқариш программасини узлуксиз бажармай келмоқдалар.

Республикадаги ҳар уч корхонанинг бири ой сайин ёндош касб эгаларини ва истеъмолчиларни ранжитмоқда, айниқса Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Давлат агросаноат комитети, Енгил ва Маҳаллий саноат министрликлари системасида корхоналар маҳсулотнинг керакли хиллари ва турларини анчагина миқдорда етказиб бермаяпти. Енгил саноат министрлигида ҳаддан ташқари оғир аҳвол вужудга келди, бу ердаги корхоналарнинг ярмидан кўпроғи шартнома интизомини бузмоқда, маҳсулот турларини янгилаш ва сифатини яхшилаш учун узил-кесил чоралар кўрмаяпти.

Бу йил электр двигателлар, босимли темир-бетон қувурлар, ғовакли тўлдиргичлар, сирланган пўлат ва алюминий идишлар, ип газламалар ва бошқа баъзи турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқариш ойлик планлари бирон марта ҳам бажарилмади, умуман олганда эса 225 хил энг муҳим маҳсулот турларининг қарийб учдан бири юзасидан белгиланган ишлаб чиқариш планларини бажариш таъминланмаяпти.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида йил қониқарсиз якунланмоқда. Пахта тайёрлаш ўтган йилга нисбатан 400 минг тонна камайди. Дон, мева ва полиз маҳсулотлари 1985 йилга нисбатан камроқ харид қилинди. Давлат йўли билан гўшт, сут ва тухум тайёрлаш планлари кўнгилдагидек бажарилмаётганлиги, ем-хашак ғамлаш плани барбод бўлаётганлиги қаттиқ ташвиш туғдирмоқда. Қашқадарё, Бухоро, Навоий, Самарқанд, Жиззах ва бошқа бир қанча областларнинг хўжаликлари қишлоқ хўжалик йилини қониқарсиз кўрсаткичлар билан тугалламоқдалар.

Капитал қурилишдаги ишларни тубдан яхшилаш таъминланмади. Аввало СССР Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги, Медицина микробиология саноати министрлиги, Электротехника саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги, Саноат паррандачилиги давлат комитети, Балиқ хўжалиги давлат комитети, маҳаллий саноатнинг ишга тушириладиган объектларида иш ёмон ташкил этилганлиги сабабли асосий фондларни ишга тушириш плани барбод бўлмоқда. Уй-жой, мактабгача тарбия муассасалари, касалхоналар ва поликлиникалар, бошқа социал-маданий-маиший объектларни ишга тушириш жуда орқада қолишига йўл қўйилди.

Транспорт соҳасида ишни яхшилашнинг фойдаланилмаётган катта резервлари бор. Корхона ва ташкилотларнинг шохобча йўлларида темир йўл вагонлари норматившдан ортиқча ҳали ҳам кўп вақт бекор туриб қолмоқда, юк ташиш паркининг унумдорлиги ва обороти суст оширилмоқда. Автомобиль транспортида юк ташиш планлари бажарилмаяпти, унинг ишидаги техникавий-иқтисодий кўрсаткичлар паст. Пассажир ташиш деярли ҳамма жойда ёмон ташкил этилганлиги хусусида меҳнаткашлар ҳақли равишда шикоят қилмоқдалар.

Савдо ва маиший хизмат корхоналари, алоқа, халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари ишида ҳали ҳам катта камчилик ва нуқсонлар бор.

Ўтган даврда биз ишлаб чиқаришни интенсивлашнинг энг муҳим соҳаларида, маҳсулот сифатини яхшилашда, фан ва техника ютуқларини, илғор технологияни жорий этишда туб силжишларга эриша олмаганимизни тан олиш керак. Халқ хўжалигининг бир қанча соҳалари ва тармоқларида планлар узлуксиз бажарилмай, орқада қолинаётганлиги — пахтачилик ва чорвачилик, капитал қурилиш, аҳолига маиший хизмат кўрсатишда бундай камчиликлар айниқса кўплиги — яқин ўтмишдаги оқибатларнинг таъсири: айрим раҳбарларнинг иқтисодий ва социал тараққиётни бошқаришга янгича замонавий ёндашувларни ўзлаштириб олиш ўқуви йўқлиги, баъзан эса бундай қилишни хоҳламаслиги, меҳнат коллективларига бошчилик қилиш ва уларни сафарбар этиш қобилиятининг йўқлиги, ўзларига ишониб топширилган участкада чинакам қайта қуришни таъминлай олмаслиги сингари иллатлар давом этиб келаётганлигининг натижасидир.

Йил охиригача саноқли кунлар қолди. Йилнинг асосий якунлари, унинг ижобий ва салбий томонлари кўп жиҳатдан кўриниб қолган ҳозирги пайтда барча меҳнат коллективларини, ресурслар ва имкониятларни йўл қўйилган қолоқликни имкони борича тўлдиришга, қайта қуришга халақит бераётган ҳақиқий сабаблар ва жараёнларни аниқлаб, йўқ қилиб ташлашга сафарбар қилиш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Экономиканинг қандай ривожланаётганлиги танқидий таҳлил этилиб, республика олдида бундан буён турган вазифаларнинг мазмуни ва йўналиши аниқлаб олингач, беш йилликнинг иккинчи йили плани лойиҳасига асос бўладиган конкрет ҳаракат программаси белгиланди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси 1987 йилги план лойиҳасини кўриб чиқиб, уни асосан маъқуллади ва амалда рўёбга чиқаришнинг конкрет йўналишларини белгилади.

Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги плани ўзига хос белгиси шундан иборатки, у ўтган йилларда бўлганидек, эришилган даражага қараб ишлаб чиқилгани йўқ, балки беш йиллик планнинг тасдиқланган топшириқларига биноан ва ўсишнинг илк негизи бўлмиш бу йилги планга таяниб, биринчи марта ишлаб чиқилди. Бундай ёндашиш принципиал аҳамиятга эгадир, чунки у жадаллаштиришнинг барча ички резервлари ва имкониятларини жалб этиш учун ижрочиларга, меҳнат коллективларига шарт-шароит яратиб беради, чунки бунда келгуси йилларда планлаштириш негизи ошиб кетишидан ҳеч ким чўчимайди.

Мамлакат ва республика раҳбар органларининг халқ хўжалиги тармоқларини планлаштириш ва бошқаришни такомиллаштириш юзасидан экономикани интенсивлаш изига ўтказиш, бутун ишнинг социал йўналишини кучайтириш, бошқарувни, планлаштиришни ва хўжалик механизмини тубдан ислоҳ қилиш мақсадини кўзлаб қабул этган қарорлари бу планга асос қилиб олинганлиги бу планнинг ўзига хос муҳим хусусиятидир. Келгуси йилда саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт, алоқа, савдо, маиший хизмат янги шароитларда ишлайди. Капитал қурилишдаги хўжалик механизмини такомиллаштириш иши бошланди.

1987 йилнинг бошидан эътиборан барча саноат корхоналари, шунингдек носаноат министрликларининг ишлаб чиқариш бўлинмалари, ҳаммаси бўлиб 2 мингтадан кўпроқ корхона хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтказилади. Нефть саноати министрлиги, Нефть химияси саноати министрлиги, Приборсозлик министрлиги, Автомобиль саноати министрлигининг бир қанча корхоналари, илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларининг тадқиқот ва конструкторлик бўлинмалари тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтадилар. Узоқ муддатли иқтисодий нормативларни жорий қилиш, шартномавий мажбуриятлар ва ишлаб чиқариш топшириқларининг кварталлар ва ойлар бўйича бир текис ва аниқ бажарилишини, барча объектларнинг норматив муддатларда қурилишини, ишлаб чиқариш қувватларининг иш билан максимал даражада таъминланишини йўлга қўйиш кўзда тутилмоқда.

Халқ хўжалиги тармоқларида меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш юзасидан партия билан ҳукумат ишлаб чиққан тадбирларни планли равишда амалга ошириш иқтисодий механизмни қайта қуриш соҳасида қилинадиган бутун ишнинг муҳим таркибий қисми бўлиб қолади.

Халқ хўжалик пропорцияларига ва унинг ҳамма бўлимлари мутаносиб бўлишига эътибор кучайтирилганлиги, самарадорлик кўрсаткичлари пухта ўйлаб, белгилаб қўйилганлиги 1987 йилги планнинг ўзига хос хусусиятлари жумласига киради. Шу тариқа зарур даражада тиғиз қилиб тузилган план топшириқларининг реаллигини таъминлаш ва республика халқ хўжалигини ўн иккинчи беш йилликда кўзда тутилган ўртача йиллик ўсиш суръатлари даражасига чиқариб олиш мумкин бўлди. Шу билан бирга ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, аввало барпо этилган ишлаб чиқариш потенциалининг самарадорлигини ўстириш билан ва интенсив омилларнинг ролини кучайтириш билан таъминланади. Бу эса миллий даромаднинг ялпи маҳсулотга нисбатан илдамроқ ўсишида ўз ифодасини топди: **ҳосил қилинган миллий даромадни** бир йил мобайнида 6,2 процент кўпайтириб, 24,3 миллиард сўмликка етказиш планлаштирилмоқда, **ялпи ижтимоий маҳсулот** эса 5,1 процент ортиб, 52 миллиард сўмликни ташкил қилади.

Бу марраларга эришиш учун меҳнат унумдорлигини янада ўстириш муҳим аҳамиятга эга бўлади. Саноатда меҳнат унумдорлиги 3,5 процент, қурилишда 2,4 ва қишлоқ хўжалигида 3,2 процент ортади.

Иқтисодий тежашни кучайтириш, материал-хом ашё ресурсларидан янада оқилона фойдаланиш кўзда тутилган. Ишлаб чиқилган конкрет ташкилий-техникавий тадбирларнинг амалга оширилиши ресурсларни тежайдиган технологияни ўзлаштириш, саноатдаги материал сарфини 1,4 процент ва қурилишда 1,1 процент камайтириш имконини беради.

Моддий ишлаб чиқариш тармоқларида фондлар самарадорлигининг пасайиш суръатларини анча миқдорда — икки баравардан зиёд камайтириш белгиланганлиги, шу жумладан саноатда кўп йиллар мобайнида биринчи марта фондларнинг самарадорлигини бирмунча ўстириш: 1986 йилги пландаги 36,6 тийиндан 37,1 тийингача етказиш (соф маҳсулот бўйича) планлаштирилаётганлиги планнинг интенсивлаш мақсадини кўзлашдан далолат беради.

Корхона ва ташкилотларни икки ва уч сменали иш режимига ўтказиш асосий фондлардан ва қувватлардан фойдаланишни яхшилашнинг ҳал қилувчи омили бўлади. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш билан бирга бу тадбир янги қурилишга кетадиган маблағларни тежаш, уларни корхоналарни реконструкция қилишга ва социал соҳани ривожлантиришга сарфлаш имконини беради.

Ишлаб чиқаришни ва унинг самарадорлигини планда белгиланганидек ўстириш, **фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга** асосланади. Ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш, робот техникаси, автомат-бошқарув системалари янада ривож топади.

(Давоми учинчи бетда).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН ССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Механизациялаш ва автоматлаштириш, илғор технология жараёнларини ўзлаштириш маҳсулот сифатини оширишга асос қилиб олинади. Аттестация қилиниши лозим бўлган жами маҳсулот ҳажмида Сифат белгиси қўйилган маҳсулотларнинг улуши 17,8 процент кўпайиб, беш йиллик планида белгиланган 30 процент ўрнига 32,9 процентни ташкил қилади.

Тармоқларни ва тармоқлараро комплексларни ривожлантиришнинг энг муҳим соҳаларини қисқача таърифлаб бермоқчиман.

Экономикани ривожлантиришда **саноат** етакчи роль ўйнайди, унинг маҳсулотини беш йиллик пландаги 4,4 процент ўрнига 4,9 процент кўпайтириш планлаштирилмоқда. Шу билан бирга ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш («А» группаси) 4,2 процент, истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» группаси) 7,2 процент кўпайтирилади, бу эса планнинг социал йўналиши кучайганидан дарак беради.

Саноат ишлаб чиқаришининг тармоқ структурасини такомиллаштириш иши давом эттирилади: бутун халқ хўжалигининг техника даражасини белгилаб берадиган базавий тармоқларнинг ҳамда тез кўпайиб бораётган аҳолини иш билан яхшироқ таъминлайдиган сермеҳнат тармоқларнинг улуши ортади.

Экономиканинг индустриал негизини сифат жиҳатдан ўзгартириш вазифаларини ҳал этишда **машинасозлик** етакчи ўрин олади. Бу тармоқдаги ўсишнинг планлаштирилаётган суръатлари умуман саноатдаги ўсиш суръатларидан қарийб икки ҳисса юқори бўлиб, 9,1 процентни ташкил қилади. Янги туркумга мансуб техникани — унумлироқ, пишиқ-пухтароқ, энергияни тежайдиган ва камроқ материал ишлатиладиган техника воситаларини ишлаб чиқаришни кенгайтиришга асосий эътибор қаратилди.

«Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида энергияни тежайдиган янги «Т-100 ХП» тракторларининг дастлабки юзтасини ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда, Тошкент мотор заводида юз от кучига эга бўлган янги моторларни ишлаб чиқариш бошланади. Электр техника саноати, приборсозлик ва автоматлаштириш воситалари маҳсулотларини ишлаб чиқариш ортади, қишлоқ хўжалик машинасозлиги янада ривож топади.

СССРнинг Энергетика программасига мувофиқ **ёқилғи-энергетика комплексини** ривожлантириш параметрлари ишлаб чиқилди. Электр энергия ҳосил қилиш 54,6 миллиард киловатт-соатга етказилади ва беш йиллик планнинг 1987 йил учун белгиланган топшириғидан 2,3 процент кўпаяди. Кўмир қазиб олиш бу йилги планга нисбатан 9,2 процент ортади.

Қора металлургияда ўсишнинг илдам суръатлари планлаштирилган, бу соҳада маҳсулот ишлаб чиқариш 12,3 процент кўпаяди. Ўзбекистон металлургия заводида узлуксиз пўлат қуйишнинг улуши умуман мамлакатдаги 17 процентдан 82 процентга етади.

Рангли металлургия янада ривож топади, бу тармоққа 117 миллион сўмдан кўпроқ капитал маблағ сарфланади. Рух, мис, қаттиқ қотишмалар ишлаб чиқариш кўпаяди.

Ўтган йилларда бўлганидек, **химия ва нефть химияси** саноатининг илдам ривожланиши таъминланади, бу соҳадаги ўсиш суръатлари 9,3 процентни ташкил этади. Минерал ўғит ишлаб чиқариш 14,1 процент кўпаяди, химиявий тола, олтингугурт кислотаси ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ортади. Янги, юксак самарали гербицидлар, пластмассадан тола ва буюмлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

Бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш ҳажмини 4,2 процент кўпайтириш режалаштирилмоқда. Девորбоп материаллар ишлаб чиқариш 6 процент ортади. Ғовакли тўлдиргичлар, норуда материаллар, асбоцемент қувурлар, шифер, йиғма темир-бетон ишлаб чиқариш кўпаяди.

Республиканинг умумиттифоқ миқёсидаги ихтисослашувига ва Озиқ-овқат программасининг топшириқларига мувофиқ, **агросаноат комплекси** маҳсулоти ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини ошириш чора-тадбирлари ишлаб чиқилди. **Қишлоқ хўжалигининг** ялпи маҳсулоти 7,2 процент кўпаяди, шу билан бирга унинг озиқ-овқат тармоқлари маҳсулоти 11,7 процент ортади. Белгиланган пахта етиштириш ҳажмларига биноан тола харид қилиш 1 миллион 730 минг тоннани, шу жумладан ипак пахта толасини харид қилиш 133 минг тоннани ташкил этади, яъни беш йиллик плани даражасида бўлади. Қорақалпоғистон АССРда ва республика областларида пахта ҳамда тола харид қилиш топшириқлари шунга мувофиқ равишда белгиланган.

Дон, каноп ва қоракўл тери тайёрлаш ҳажмлари 1986 йил плани даражасида қабул этилди, картошка харид қилиш 1,8 процент, сабзавот 2,7, полиз маҳсулотлари 1,5, тамаки 1,3 процент ошади. Ҳўл мева харид қилиш 2,9 процент, узум харид қилиш 3,3 процент кўпайиши белгиланди.

Чорвачилик маҳсулотлари, шу жумладан, тирик вазнда чорва ва парранда тайёрлашни ўстиришнинг юксак суръатлари кўзда тутилди. Бу маҳсулотларни тайёрлаш 6,1 процент кўпайтирилиб, 350 минг тоннага, тухум тайёрлаш 5,4 процент кўпайтирилиб, 1 миллиард 265 миллион донага етказилади. Сут харид қилиш 2,3 процент кўпаяди ва 890 минг тоннани ташкил қилади. Умумиттифоқ фондига мева-сабзавот маҳсулотлари ва узум етказиб бериш 10,2 процент ортиб, 1,2 миллион тоннадан ошиб кетади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотини кўпайтиришнинг асосий қисми интенсив омиллар — қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини кўтариш ва чорва маҳсулдорлигини ошириш ҳисобига олинади. Маҳсулот етиштиришни кўпайтиришга мувофиқ равишда машина-механизмлар, минерал ўғит етказиб бериш, янги суғориладиган ерларни ўзлаштириш, илгаридан суғориб келинаётган экинзорларнинг мелиоратив ҳолатини ва сув таъминотини яхшилашга оид ишларнинг миқёсларини кенгайтириш кўзда тутилди. Сув ресурсларидан янада тежаб-тергаб ва оқилона фойдаланиш мақсадида сувни тежайдиган техника ва технологияни жорий қилиш тадбирларининг катта комплекси белгиланди.

Агросаноат комплексининг қайта ишлаш тармоқлари янада жадал ривож топади. Шу билан бирга, алкоголь ичимликлар ишлаб чиқаришни узлуксиз қисқартириб, хилма-хил озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш кенгайтирилади. Мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш қарийб 10 процент кўпаяди ва 1 миллиард шартли банкадан ошиб кетади, Давлат агросаноат комитетининг корхоналарида мева шарбатлари ишлаб чиқариш икки ҳисса ортади, қуритилган мева, мураббо, парҳез ва болалар таомлари ишлаб чиқариш кўпаяди. Вино корхоналарини шарбатлар, ичимликлар ишлаб чиқаришга, майиз тайёрлашга ўтказиш соҳасидаги иш давом эттирилади.

Давлат агросаноат комитетининг корхоналарида ўсимлик ёғи ишлаб чиқаришни 9,7 процент кўпайтириш ва салкам 550 минг тоннага етказиш планлаштирилмоқда. Гўшт ва гўшт маҳсулотлари ишлаб чиқариш 7,2 процент, ун ишлаб чиқариш 8,4 процент, ёрма маҳсулотлари ишлаб чиқариш 15 процент ортади. Қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари, балиқ ва кондитер маҳсулотлари ишлаб чиқариш анча кўпаяди.

1987 йилда **транспортнинг** ҳамма турлари янада ривож топади. Юк ташишнинг умумий ҳажми 470 миллион тоннадан ортади. Қаттиқ қопламали автомобиль йўллари 10 процент узайтирилади ва 36,6 минг километрга етказилади. Автомобиль транспортини газ ёқилғисига ўтказиш юзасидан белгиланган тадбирлар йил давомида 50 минг тонна суюқ ёқилғини тежаш имконини беради. Иккинчи темир йўл изларини қуриш давом эттирилади, юк ташиш ҳаракатини электрлаштириш, станциялар хўжалигини ривожлантириш соҳасида катта ҳажмдаги ишлар белгиланди. Ҳаво транспортининг пассажир обороти 3,8 процент ортади.

Алоқа маҳсулотининг ҳажми 6,7 процент кўпаяди. Шаҳар телефон станцияларида 90 мингта, қишлоқ жойларда 29 мингта янги номер ишлай бошлайди.

Экономиканинг ҳамма тармоқларини ривожлантириш **капитал қурилишдаги** ишларни яхшилашга ҳал қилувчи даражада боғлиқ бўлади. Қурилиш программасининг кўрсаткичлари КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг шу тармоқдаги ишларни қайта қуриш тўғрисидаги қарорлари асосида ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг кўрсатмаларига биноан ишлаб чиқилган. Асосий эътибор капитал маблағ самарадорлигини оширишга, воситалар ва ресурсларни энг муҳим ва ишга тушириладиган қурилишларга жамлашни кучайтиришга, уларнинг норматив муддатларда ишга туширилишини таъминлашга қаратилган.

Республика территориясида 7 миллиард 377 миллион сўм ёки 1986 йилга нисбатан 6 процент кўп капитал маблағ сарфланади, шундан давлат маблағлари 6 миллиард 367 миллион сўмни ташкил этади. Давлат маблағининг қарийб тўртдан уч қисми ишлаб чиқариш қурилишига сарфланади, айни вақтда машинасозликка, қора ва рангли металлургияга, ёқилғи-энергетика комплексига кўпроқ маблағ сарфланади. Агросаноат комплексини ривожлантиришга давлатнинг 2 миллиард 835 миллион сўм капитал маблағи ажратилади. Бу эса мазкур комплексга сарфланадиган жами маблағнинг 44,5 процентини ташкил қилади.

Планда ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондларини ҳисобга олиб, ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантиришга ва реконструкция қилишга биринчи галда маблағ сарфлаш кўзда тутилган. Бу ишларга сарфланадиган капитал маблағнинг улуши беш йиллик планда белгиланган 35,2 процент ўрнига 37,5 процентга етказилади. Маблағларни ишга тушириладиган комплексларга ва объектларга жамлашни кучайтириш мақсадида маблағ ҳажмининг 78 проценти ўтувчи объектларга ва фақат 22 проценти янги бошланадиган қурилишларга сарф қилинади. Чала қолган қурилишлар ҳажми 1985 йилдаги 89,6 процентдан 1987 йилнинг охирларида 73 процентгача қисқартирилади, бу эса нормативга мувофиқ бўлади.

Объектлар ва асосий фондларни бир маромда ишга туширишга алоҳида эътибор берилган. Йиллик ишга тушириладиган объектлар, айниқса уй-жой, мактаблар ва мактабгача тарбия муассасалари, соғлиқни сақлаш объектлари ва бошқа социал-маданий-маиший қурилишларнинг ҳажмида биринчи кварталларнинг улуши анча оширилади.

Қурилиш ташкилотларининг пудрат фаолияти ҳажмларини ўстириш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлаш капитал маблағ ва қурилиш-монтаж ишлари ҳажмларига мувофиқ равишда белгиланмоқда.

Халқ хўжалигининг минерал хом ашё базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш мақсадида планда **қидирув-разведка ишларини** ривожлантириш назарда тутилган, бу ишларга 221,5 миллион сўм сарфланади. Геология-разведка ташкилотларининг куч-ғайратлари нодир ва рангли металлар, фосфоритлар, нефть, кўмир ва газ запасларини кўпайтиришга қаратилади.

Партиянинг халқ **турмуш даражасини муттасил ошириш** тўғрисидаги программавий йўл-йўриқларига тўла мувофиқ равишда план устида олиб борилган иш жараёнида унинг социал йўналишини кучайтиришга катта эътибор берилди. Республика аҳолисининг турмуш даражасини оширишга сарфланадиган жами ресурслар 4,5 процент кўпаяди. Халқ хўжалиги тармоқларида меҳнат ҳақини ошириш юзасидан партия билан ҳукумат белгилаган тадбирларни амалга оширишни ҳисобга олганда ўртача иш ҳақи 169,1 сўмга етади. Ижтимоий истеъмол фондларидан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар 5,2 процент кўпайиб, 7,1 миллиард сўмни ташкил этади.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва **хизмат соҳасини** ривожлантириш беш йиллик план топшириқларидан ошириб белгиланди. Истеъмол моллари ишлаб чиқариш 10 миллиард сўмликдан ошади, яъни бу йилги пландан 4,8 процент кўпаяди. Ҳақ тўланадиган хизмат ҳажми 9,7 процент кўпайиб, 1,6 миллиард сўмликка етади.

Аҳолининг ошиб бораётган талаб-эҳтиёжларини қондиришда **енгил саноат** етакчи роль ўйнайди. Саноатнинг бу тармоғи 1987 йилда хўжалик юритишнинг янги системасига ўтказилади. Маҳсулот ишлаб чиқариш 5,4 процент кўпаяди, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги системасида халқ учун салкам 3 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади. Трикотаж буюмлар, пойабзал, тикилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш анча ортади, молларнинг турлари янгиланади ва кўпаяди. Болалар- ва ёшлар учун моллар ишлаб чиқаришни илдам суръатлар билан кўпайтириш белгиланган.

Маҳаллий саноатнинг товар маҳсулоти жами 5,4 процент кўпайтирилади, бу тармоқда йил давомида 736 миллион сўмликдан кўпроқ халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарилади. Маҳсулотнинг 400 хилдан ортиқ янги яхшиланган турлари ўзлаштирилади. **Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги** системасида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 8,2 процент кўпаяди, умуман республикада мебель ишлаб чиқариш 7,9 процент ортади. Унинг сифати яхшиланади.

Маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш кўрсаткичлари беш йиллик план-топшириқларидан ошириб белгиланган. Халқ учун моллар ишлаб чиқариш ва ҳақ олиб хизмат кўрсатиш ишларини, шунингдек якка тартибдаги меҳнат фаолиятининг янги турларини ташкил этишнинг кооператив формалари ривожлантирилади.

Чакана товар обороти (вино-арақ маҳсулотларидан ташқари) 6,5 процент ўстирилади ва 13,6 миллиард сўмликка етади, аҳоли жон боши ҳисобига 1986 йилдаги 690 сўмликдан 715 сўмликка етказилади. Аҳолининг кўпчилик молларга бўлган талабини таъминлаш анча яхшиланади. Бинокорлик материалларининг чакана савдосини кенгайтиришга алоҳида эътибор берилади, бу эса якка тартибда уй-жой қурилишини ривожлантиришни рағбатлантиради. Аҳолига сотиш учун ёғоч, цемент, ғишт ва бошқа бинокорлик материаллари ресурслари планда бу йил учун ажратилган фондларга нисбатан 1,2—3 баравар кўпайтирилади. Ремонт ва қурилиш ишлари учун, техника ижодкорлиги учун яроқли бўлган нокондицион материаллар ва чиқитларни савдога чиқариш планда биринчи марта кўзда тутилмоқда.

Планда **аҳолига хизмат қилиш системасини** яхшилашга оид конкрет тадбирлар кўзда тутилган. Маиший хизмат ҳажми 513 миллион сўмликка етказилиб, 11,3 процент оширилади, ҳақ тўланадиган хизматлар умуман 9,7 процент кўпайтирилади ва 1,6 миллиард сўмликка етказилади. Қишлоқ жойлардаги хизмат соҳаси илдам суръатлар билан ривожлантирилади.

Уй-жой қурилиши янада ривож топади. Пул билан таъминлашнинг ҳамма манбалари ҳисобига 7 миллион квадрат метрга яқин, шу жумладан уй-жой қуриш кооперативлари йўли билан 646 минг квадрат метр уй-жой қуриб битказилади. 1987 йилда салкам 700 минг киши ўзининг уй-жой шароитларини яхшилаб олади.

Коммунал хўжалигини ривожлантириш планида аҳолининг сув таъминотини яхшилаш тадбирларига алоҳида эътибор қаратилади. Туямўйин сув омборидан Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм области учун водопровод, Сурхондарё области учун Хўжаипак водопроводи қурилиши давом эттирилади. Навоий ва Бухоро областлари учун Дамҳожи манбаидан водопровод қурила бошланади. Иссиқлик ва канализация тармоқларини ривожлантириш, уй-жойларни газ билан таъминлаш даражасини ошириш соҳасида катта ҳажмдаги ишлар кўзда тутилган.

Тошкент метрополитенининг иккинчи линияси «Тошкент» станцияси (темирйўл вокзали)дан то Чкалов станциясигача бўлган участка фойдаланиш учун топширилади ва Навоий станциясидан «Чорсу» станциясигача бўлган трассада ишлар бошланади.

Халқ маорифини ривожлантириш кўрсаткичлари умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилиш комплекс плани асосида ишлаб чиқилган. Доимий мактабгача тарбия муассасаларидаги болалар сони 68 минг нафар кўпаяди, боғчалар ва яслилар билан таъминланиш 41,3 процентга етади. Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасаларининг тармоғи Иттифоқ лимитидаги 52 минг ўриндан 86,1 минг ўрингача кенгайтирилади. Кундузги умумий таълим мактабларидаги ўқувчилар ҳаммаси бўлиб 4,3 миллион нафарга етказилади, биринчи синфларга 553 мингдан кўпроқ бола, шундан 130 минг нафари олти ёшдан қабул қилинади.

Олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуриш соҳасидаги ишлар давом эттирилади. Олий ўқув юртларига 64,3 минг киши, ўрта махсус ўқув юртларига 110 минг киши қабул қилинади. 1987 йилда 128,7 минг дипломли мутахассис чиқарилади. Ҳунар-техника таълими системасида ва бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида 414 мингдан ортиқ **оммавий касб ишчиси** тайёрланади.

Маданият, социал таъминот, физкультура ва спортни ривожлантириш кўрсаткичлари беш йиллик план даражасида ёки ундан бироз ошириб ишлаб чиқилган. **Соғлиқни сақлаш системасида** касалхонадаги ўринлар 6 мингта кўпайтирилади, бу эса беш йиллик план-топшириғига мувофиқ келади. Поликлиникалар, амбулаториялар ва дорихоналар кўпайтирилади.

Табиий ресурсларни муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш тадбирларига планда муҳим ўрин ажратилган. Шу мақсадлар учун ажратиладиган капитал маблағ 6,4 миллион сўм кўпайиб, 94,6 миллион сўмга етади.

1987 йилда **ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришни такомиллаштириш** ва ишлаб чиқаришни территориал ташкил этиш соҳасидаги ишлар давом эттирилади. Планда мамлакат ва республика раҳбар органларининг Қорақалпоғистон АССР ва Тошкент шаҳри хўжалигини ривожлантириш, территориал ривожланишга оид бошқа йирик масалаларни ҳал этиш тўғрисидаги қарорларида кўзда тутилган тадбирларни рўёбга чиқариш белгиланган.

Планда экономиканинг ҳамма тармоқларини ривожлантириш юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилишини таъминлайдиган миқдорда **моддий-техника ресурсларини** ажратиш кўзда тутилган ва **пудрат ишлари** ҳажми белгиланган. Хом ашё ва ресурсларни, шу жумладан қора металлар прокатини, цемент, ёғоч материалларни, электр ва иссиқлик энергиясини тежашга оид топшириқлар планга асос қилиб олинган.

Республиканинг **ташқи иқтисодий алоқалари** янада жадал ривожлантирилади. Экспорт ҳажми 6,5 процент ортади.

Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг мана шу асосий йўналишлари 1987 йилги планга негиз қилиб олинган. Бу режаларнинг амалга оширилиши республика хўжалик ва маданий қурилиши суръатларини жадаллаштиришни, аҳоли фаровонлигини оширишни таъминлайди. Унинг мамлакат экономикасига қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш имконини беради.

Биз кўп жиҳатдан алоҳида бўладиган йил арафасида турибмиз. Айни шу йилда КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумида бошланган ва партия XXVII съездининг тарихий қарорларида мустаҳкамлаб берилган қайта қуришнинг муқаррар жараёнлари ижобий тенденциялари ва реал натижалари тўла куч билан намоён бўлиши лозим.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг хўжалик механизмини такомиллаштириш ва хўжалик ҳисобини жорий этиш, тармоқ бошқарув органларининг ва халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ролини ошириш, социалистик ишлаб чиқаришнинг муҳим бўғини бўлмиш меҳнат коллективларининг ҳуқуқлари ва мустақиллигини кенгайтириш юзасидан кўрган туб чора-тадбирлари очиб берадиган иқтисодий ўсишнинг жуда катта потенциал имкониятлари ва резервларидан фойдаланиш ўртага қўйилган вазифаларни амалга ошириш учун катта аҳамиятга эга бўлади. Қайта қуриш: ишни, фикрлашни қайта қуриш, жадаллаштириш йўли — замон амри эканлигидан иборат муқаррар ҳақиқатни англаш тушунчасини қайта қуриш амалда қандай рўёбга чиқарилишига кўп нарса боғлиқлиги айниқса муҳимдир.

Шуни рўй-рост айтиш керакки, территориал ва тармоқ бошқармаси, ишлаб чиқариш бўлинмалари кўпгина бўғинларининг раҳбарлари кўпгина масалаларда қайта қуришга тайёр эмасликларини келгуси йил планини тузиш жараёни кўрсатиб берди.

Конкрет мисоллар келтирамиз. Беш йиллик план бундан атиги беш ой олдин тасдиқланди, уни кўриб чиқиш вақтида беш йиллик планнинг кўрсаткичлари нақадар тиғиз бўлмасин, мутлақо реалдир, деган бир умумий тушунча намоён бўлди. Бундан ташқари КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленуми: беш йиллик план кўрсаткичларига тармоқда, республикада, область, шаҳар ва районда, ҳар бир ишлаб чиқариш бўғинида эришиш зарур бўлган энг оз топшириқ деб ёндашилсин, деган принципиал муҳим талабни ўртага қўйганлиги маълум. Масаланинг бундай қўйилиши иш самарадорлиги ва сифатини ўстиришнинг ички резервлари ва имкониятларини ҳамма жойда қидириб топиш вазифасини илгари суради. Шунга қарамай бир қанча областлар ва министрликларнинг 1987 йилги режаларни кўриб чиқиш пайтида мутлақо бошқача ёндашувга дуч келдик, улар ишлаб чиқариш ҳажмларини кўпайтиришни эмас, балки, унинг ҳажмини беш йиллик топшириқларидан камайтиришни кўзда тутувчи таклифларни киритдилар. Амалда эса бу нарса бир қатор позицияларда, аввало халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид қилиш соҳасида йиллик планни камайтиришни ва натижада аҳолининг таъминотини ёмонлаштиришни билдирган бўлур эди.

Оғизда ҳамма раҳбарлар ҳам аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш проблемасини ҳал этиш кераклигини айтадилар. Хўш, амалда баъзи ўртоқлар бу проблемаларни қандай ҳал этишни таклиф этмоқдалар? Бизнинг республикамиз чорвачилик маҳсулотлари истеъмол қилиш соҳасида иттифоқдаги ўртача даражадан анча орқада қолаётганлиги яхши маълум. Бир қанча область ижроия комитетларининг илтимосларига биноан гўшт ва сутнинг бозор фондини анча кўпайтириш лозим бўлур эди, ҳолбуки, айни шу областларнинг ўзлари мазкур маҳсулотларни давлат йўли билан харид қилиш план топшириқларини анча камайтиришни илтимос қилмоқдалар. Бу таклифларни қандай қилиб бир-бири билан қовуштириб бўлади? Бу ўринда фақат битта хулоса бўлиши мумкин: гўшт ва сут етиштириш ҳамда харид қилиш план топшириқларини тўла ва ошириб бажариш асосидагина аҳолининг таъминотини яхшилаш мумкин.

Ишлаб чиқариш ҳажмларини, товар оборотини, маиший хизмат кўрсаткичларини ва шу кабиларни камайтириш билан боғлиқ бўлган бошқа илтимослар ҳам айтилди. Бундай ёндашув билан асло келишиб бўлмайди, чунки бу нарса, жадаллаштириш суръатларини пасайтиришни билдирган бўлур эди ёки ўртоқ М. С. Горбачев сўзлари билан айтганда экономикамизда вужудга келган ҳамда катта исрофгарчиликларга олиб бораётган, социал соҳада ҳам, бошқа масалаларда ҳам жуда муҳим бўлган салбий жараёнларнинг давом этиши билан келишиш бўлур эди.

Айни вақтда тармоқлардаги ва областлардаги ишларнинг аҳволи чуқур анализ қилиб кўрилса, жадаллаштиришнинг фойдаланилмаётган катта-катта резервлари борлиги маълум бўлади. Ҳар бир министрлик ва идорада, ҳар бир тармоқ ва областда ҳозир ўз имкониятларидан анча паст даражада ишлаётган корхоналар ва ташкилотлар бор.

Масалан, Ўзбекистон металлургия заводида пўлат қуйиш қувватларининг иш билан таъминланиши ҳозир 84 процентдан ошмаётганлиги, Жиззах аккумулятор заводи сингари корхона эса ўз имкониятларининг чорак қисми даражасида, Андижон «Электродвигатель» заводи учдан икки қисми даражада, Ильичевск ғишт заводи ярмидан ҳам камроқ даражада, Чортоқ трикотаж фабрикаси эса атиги 20 процент иш билан таъминланганлигига қўшилиб бўладими ахир? Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Иш вақтини тиғизлаштириш, икки ва уч сменали ишга ўтиш барпо этилган потенциал самарадорлигини оширишнинг энг муҳим омилларидан биридир. Ҳолбуки, машинасозлик ва металл ишлаш корхоналарида смена коэффициенти 1,2 дан, Ўзбекистон ССР бинокорлик материаллари министрлиги системасида 1,35, маҳаллий саноатда 1,3 дан ошмаяпти. Шу йилнинг октябрь ойида тиғиз иш режимига ўтиши лозим бўлган Фарғона областидаги 140 та корхонанинг ярмидан кўпроғи ҳамон эскича ишламоқда. Бухоро, Қашқадарё ва Навоий областларида корхона ва ташкилотларни янги режимга ўтказишга секинлик билан тайёргарлик кўрилмоқда.

Меҳнат коллективларининг ўзлари ишлаб топган фойда асосида тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш принципларини жорий қилиш — қайта қуришнинг, ташаббускорликни ва социалистик омилкорликни ривожлантиришнинг қудратли омилидир. Бу эса қатъий нормаларга мувофиқ бюджетга ажратма берилиб, банк ва хом ашё етказиб берувчилар билан ҳисоб-китоб қилинганидан кейин қолган маблағни корхоналарнинг ўзлари ишчи ва хизматчиларнинг меҳнатини рағбатлантиришга, энг зарур, аввало социал масалаларни ҳал этишга сарфлаши кераклигини билдиради.

Модомики, саноат корхоналарининг 20 процентдан кўпроғи ва қурилиш трестларининг 30 процентдан ортиғи йилни зарар билан якунлаётган бир пайтда бу системани кенг миқёсда жорий этиш ҳақида қандай гап бўлиши мумкин?

Бирлашма ва корхоналар ўз ходимларининг уй-жойига, мактабгача тарбия муассасаларига, соғлиқни сақлаш ва маиший хизмат объектларига бўлган эҳтиёжларини қондириш учун ўз имкониятларидан жуда заиф фойдаланаётганликлари сингари аҳволни ҳам нормал деб ҳисоблаб бўлмайди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қарамоғидаги корхоналарнинг ўзида бу йил социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши фонди 110 миллион сўмдан кўпроқ эканини, дастлабки маълумотларга қараганда шу фонддан фойдаланиш даражаси эса 80 процентдан ошмаслигини айтиш кифоя. Раҳбар органларнинг қарорларига эса корхоналарга шу фонддан ва бошқа рағбатлантириш фондларидан фойдаланиш соҳасида катта имкониятлар бериб қўйилган, 1986 йилда бу фондлар ҳаммаси бўлиб 600 миллион сўмликдан ошиб кетади. Госснаб бу фондни ўзлаштириш учун моддий ресурсларни ҳеч чекланмаган миқдорда ажратиб беради. СССР Министрлар Советининг қарори билан 1987 йилда социал-маданий-маиший соҳанинг моддий-техникавий базаси объектлари қурилиши ҳажмларини саноат ишлаб чиқаришидан маблағ олиб бериш ҳисобига 10 процент кўпайтиришга рухсат берилганини ҳам назарда тутмоқ керак. Биз бериб қўйилган имкониятлардан давлат манфаатларини кўзлаб моҳирона фойдаланишимиз, социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришнинг янги хўжалик механизми замиридаги жуда катта резервларини амалда рўёбга чиқаришимиз зарур.

Паст сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш давом этаётганлиги ижтимоий меҳнатни ва моддий-техникавий ресурсларни кўп миқдорда исроф қилишга олиб боради, буни ўртоқ М. С. Горбачев нобудгарчиликнинг энг хатарли тури деб таърифлади. Республикадаги ҳар уч корхонанинг бири олий сифат категориясидаги маҳсулот ишлаб чиқариш планини бажармаяпти, ҳозиргача қарийб 60 миллион сўмлик мана шундай маҳсулот берилмади. Халқ истеъмоли молларининг сифати паст бўлишига айниқса тоқат қилиб бўлмайди. Шунга қарамай, фақат республика мебель саноатидагина брак сабабли 350 минг сўм исроф бўлди, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг корхоналарида бундай исрофгарчилик 10 миллион сўмдан ошиб кетди.

1987 йилдан бошлаб республиканинг 33 та корхонаси маҳсулотнинг давлат қабулига ўтказилади, улар орасида 21 та машинасозлик, 6 та химия ва нефть химияси корхонаси, иккита рангли металлургия ва иккита мебель саноати корхонаси, битта енгил индустрия ва битта бинокорлик материаллари корхонаси бор. Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети маҳсулотнинг давлат қабулига тайёргарлик ишлари қандай бораётганини кўриб чиқиб, жиддий камчилик ва нуқсонларни, баъзи ҳолларда эса айрим министрликлар, идоралар ва корхоналар раҳбарларининг бу муҳим ишга масъулиятсизларча муносабатини ҳам кўрсатиб ўтди. Қолган давр ичида бу соҳада биз синчиклаб ва пухта ўйлаб иш олиб боришимиз зарур. Бу соҳада министрликлардан ҳам, совет ва хўжалик органларининг раҳбарларидан ҳам талаб қаттиқ бўлади.

Республикада халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун жуда катта имкониятлар бор. Ўсиб бораётган хом ашё базаси ҳам, юксак даражадаги ишлаб чиқариш техникасига эга бўлган йирик замонавий корхоналар ҳам, талабчан бозор ҳам шу имкониятлар жумласига киради. Бозорнинг, айниқса, узоқ муддат фойдаланиладиган молларга бўлган эҳтиёжидан ярмидан кўпроғи республика ташқарисидан келтирилаётган маҳсулотлар ҳисобига қопланмоқда. Ҳолбуки, масалан, йирик конструкторлик ва технология бўлимлари мавжуд бўлган кўпдан-кўп қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарида аҳоли учун мураккаб механизациялашган қишлоқ хўжалик асбобларини ишлаб чиқариш йўлга қўйилмаган. Бу корхоналарда энди деярли талаб қилинмай қўйган энг оддий анжомларгина ишлаб чиқарилмоқда. Кўпгина электр техника корхоналари мураккаб рўзғор техникаси ишлаб чиқариш бир ёқда турсин, ҳатто аҳолининг энг оддий электр шнурларга, сув қайнатгич электр асбобларига ва шу кабиларга бўлган эҳтиёжини ҳам қондира олмаяпти.

Машинасозлик, химия, электр техника тармоқлари, рангли металлургия корхоналарида иш ҳақининг ҳар сўми ҳисобига халқ учун керакли моллар ишлаб чиқариш 40 тийинликдан ошмаяпти. Бунинг устига айрим областларда, айниқса Қашқадарё, Самарқанд, Тошкент областларида бу йил истеъмол моллари ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи корхоналар сони умуман қисқариб кетди.

Шуни ҳам назарда тутиш керакки, янги йилнинг аввал бошиданоқ саноат билан савдо ўртасидаги ўзаро муносабатлар тубдан ўзгаради, маҳсулот етказиб берувчиларнинг ҳукми энди ўтмайди, аҳолига керак бўлмаган, сифатсиз молларни улардан ҳеч ким қабул қилиб олмайди. Бунинг маъноси шуки, савдо ташкилотларининг бир томондан аҳоли талабини ўрганиш ишини тубдан яхшилаш, иккинчи томондан эса, маҳсулот тайёрловчи корхоналарнинг ҳаракатчанлиги ва оперативлигини кескин ошириш зарур. Аҳоли таъминотини яхшилашнинг энг муҳим резервларидан бири мана шундан иборат, бу резервни ҳаракатга келтириш керак.

Қишлоқ хўжалигида суғориладиган ерлардан яхши самара олиш ҳали ҳам таъминланмаяпти, техникадан унумли фойдаланилмаяпти, агротехника талабларини бажаришда жиддий нуқсонларга йўл қўйилмоқда, ишларни ўтказиш муддатлари ва чорва молларни парвариш қилиш қоидалари бузилмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси иш самарадорлигига бевосита таъсир ўтказмоқда. Гўшт етиштириш масаласини олиб кўрайлик. Башарти, Андижон, Фарғона, Хоразм ва Тошкент областларининг хўжаликлари, масалан, 1985 йилда эришилган даражани бу йил сақлаб қолганларида эди, республика қўшимча равишда 4 минг тонна гўшт олган бўлур эди. Пахтачиликда мавжуд техниканинг ҳаммасини ишга солиб, айниқса ҳосил теримидаги қўл меҳнати сарфи қисқартирилганида, жуда катта резервлар ишга солинган бўлур эди!

Тез кўпайиб бораётган меҳнат ресурслари республиканинг иқтисодий ўсишини жадаллаштириш омиллари орасида алоҳида ўрин тутади. Кейинги йилларда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети раҳбарлигида аҳолининг иш билан банд бўлиш соҳасини ошириш борасида аниқ мақсадни кўзлаб кенг миқёсда иш олиб борилмоқда. Шундай бўлса ҳам айниқса Андижон, Қашқадарё, Навоий, Наманган, Самарқанд областларида ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб этилмаганларнинг улуши ҳали ҳам кўп. Мана шу ва бошқа областларда ҳам иш билан банд бўлмаган кишиларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этиш учун ҳамма иш қилинди, деб бўладими? Кўпгина саноат, транспорт, алоқа корхоналарида, қурилиш ташкилотларида ҳали ҳам ишчи ва хизматчилар етишмаяпти. Тошкент шаҳрининг ўзида 19 минг, Тошкент областида 7 минг, Сурхондарё областида 4 минг, умуман республикада тахминан 40 минг ишчи ва хизматчи етишмаяпти.

Иш билан таъминлашнинг касаначилик меҳнати ва тўла бўлмаган иш кунида ишлаш каби имкониятини олиб кўрайлик. Ҳозир Қашқадарё областида шундай ходимлар 1300, Тошкент областида мингдан ҳам кам, Жиззах областида эса атиги 127 кишини ташкил этади. Ҳолбуки, шу областларда уйда ишлашни хоҳловчилар ўнларча баравар кўпдир. Бу соҳада аввало халқ депутатлари Советлари ўйлаб кўрадиган анчагина ишлар бор.

Ҳаракатга келтириш лозим бўлган ва фойдаланилмаётган резервлар мана шулардан иборат. Бироқ ҳамма жойда тартиб ўрнатиш, давлат, план ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, совет ва хўжалик органлари, корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликларнинг ташаббускорлигини ошириш, барча меҳнат коллективларини план топшириқлари ва социалистик мажбуриятларни тўла ҳамда ошириб бажаришга сафарбар этиш — шу резервларнинг энг муҳимларидир, албатта.

Депутат ўртоқлар! Яқинлашиб келаётган 1987 йил — алоҳида йилдир. Шу йили совет кишилари, бутун тараққийпарвар инсоният тарихий сана — Улуғ Октябрнинг етмиш йиллигини тантанали равишда нишонлайдилар. Юбилей йилидаги зарбдор иш жуда катта сиёсий аҳамиятга эгадир. Бу йилги ва планлаштириладиган йилдаги давлат плани сўзсиз бажарилишини таъминлаш — умуман ўн иккинчи беш йиллик топшириқларини рўёбга чиқариш учун пухта замин яратиш ва Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 70 йиллигини муносиб кутиб олиш бизнинг бош вазифамиздир — министрликлар ва идоралар, корхоналар ва ташкилотлар раҳбарларининг, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг вазифасидир.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА ВА 1985 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР молия министри депутат Й. И. МАМАТИСАЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси томонидан маъқулланган Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетини сизларнинг муҳокамангиз ва тасдиғингизга ҳавола этади.

Ҳозир совет экономикаси ўз афзалликлари ва бунёдкорлик имкониятларини бутун дунёга намойиш қилиб, коммунистик қурилишнинг асосий соҳаларида дадил олға силжимоқда.

Бу йил Коммунистик партия билан Совет давлати учун, бутун совет халқи учун тарихий аҳамиятга молик воқеа рўй берди — КПСС XXVII съезди ҳозирги босқичда жамиятни жадал ривожлантиришнинг туб масалаларини чуқур ва атрофлича кўриб чиқди. Режалар энергияси амалий ҳаракатлар энергиясида мужассамлашмоқда. Бизнинг республикамизда ҳам иқтисодий ўсиш суръатлари муттасил оша бошлади. Саноат барқарор суръатлар билан ривожлана бошлаганини ўн бир ойлик якунлари кўрсатиб турибди. Машинасозлик, кўмир, газ саноати ва бошқа саноат тармоқлари иш суръатларини кучайтирмоқда. Экономиканинг аграр секторида ҳам ижобий силжишлар рўй берди.

Экономикани ривожлантиришнинг социал йўналиши кучайтирилди. Озиқ-овқат товарлари, халқ истеъмоли моллари, маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш планлари бажарилди, бу эса аҳолининг шу молларга ўсиб бораётган талабларини тўлароқ таъминлаш имконини берди.

Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш бирмунча яхшиланди, аҳолига ҳақ олиб хизмат кўрсатиш системаси тартибга солинмоқда, уй-жой ва социал-маданий қурилиш миқёслари кенгаймоқда.

Республика аҳолисининг фаровонлик даражаси ошди.

Республика экономикасини юксалтириш соҳасида эришилган даража Ўзбекистон ССР Давлат бюджетини бажариш учун пухта асос яратади.

Шу йилнинг ўтган даврида пландан ташқари давлат даромадларининг тушумлари 190 миллион сўмдан ошди.

Қорақалпоғистон Автоном Республикаси, областлар ва Тошкент шаҳрининг бюджетлари ҳам бажарилмоқда, бу эса план топшириқларини ҳамда республика Давлат планида ва бюджетида кўзда тутилган тадбирларни пул билан узлуксиз ва барқарор таъминлаб туриш имконини берди.

План-бюджет комиссиясининг тавсияларига биноан ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва бюджет даромадларини кўпайтиришнинг қўшимча резервлари ва манбаларини қидириб топиш, ажратиладиган ресурслардан аниқ мақсад йўлида, тежаб-тергаб фойдаланиш, давлат, план ва молия интизомини мустаҳкамлаш, халқ хўжалигидаги бошқарув аппаратини такомиллаштириш ва арзонлаштириш юзасидан конкрет чора-тадбирлар кўрилди.

Бюджетни ижро этиш давомида 335 миллион сўмликдан кўпроқ ички хўжалик резервлари қўшимча равишда сафарбар қилинди. Бу маблағлар халқ хўжалиги бир қанча тармоқларидаги корхона ва ташкилотларнинг молиявий аҳволини соғломлаштиришга, социал-маданий муассасаларнинг моддий-молиявий базасини янада мустаҳкамлашга сарфланди.

Партия бизнинг ютуқларимизни муносиб баҳолаш билан бирга халқ хўжалигида ҳали тўла-тўкис фойдаланилмай ётган резервлар ва имкониятларни реал равишда баҳолаб, камчиликларимизни ҳам кўриб турибди. КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленумида бу ҳақда зўр принципиаллик ва ленинча талабчанлик билан гапирилди.

1986 йилги Давлат бюджетининг ижроси шуни яққол кўрсатиб турибдики, баъзи министрликлар ва идораларнинг, бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари оборотдан ва фойдадан олинадиган солиқ планлари ва бюджетга тўловларни бажариш учун мавжуд резервларни тўла-тўкис сафарбар қилмадилар.

Давлат агросаноат комитети (ўртоқ Антонов), Савдо министрлиги (ўртоқ Ҳасанов), Госкомнефтепродукт (ўртоқ Ҳамидов) сингари министрликлар ва идоралар оборот солиғи юзасидан бюджет олдида қарздор бўлиб қолдилар.

Шу йилнинг ўтган даврида оборот солиғидан бюджет тушумлари плани умуман республика бўйича бажарилмай қолди. Бу ўринда вино-арақ маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва истеъмол қилиш камайганлиги муайян даражада ўз ифодасини топди. Лекин бу — асосий сабаб эмас. Гап шундаки, ҳамма жойда ҳам олинмай қолаётган даромадларнинг ўрнини қоплаш учун мавжуд резерв ва имкониятлардан фойдаланиш ҳисобига зарур истеъмол молларини кўпроқ ишлаб чиқариш йўли билан зарур чора-тадбирлар кўрилмади.

Бунинг ўрнига ҳар тўрт бирлашма ва корхонанинг бири халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳажмини камайтирди. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш планини бажармаётган корхоналар орасида Тошкент заргарлик заводи (директори ўртоқ Филинов), Тошкент тўқимачилик комбинати (директори ўртоқ Эргашев) бор. Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг корхоналари иш ҳақи фондининг ҳар сўми ҳисобига халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш планини бажармади.

Афсуски, бирлашмалар, корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг айрим раҳбарлари ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш масалаларига муносиб даражада эътибор бермаяптилар. Натижада, маҳсулот таннархини камайтириш, рентабелликни ва фойдани ошириш топшириқлари бажарилмай қолмоқда.

Бинокорлик материаллари саноати министрлиги (министри ўртоқ Исаев) корхоналарининг 32 проценти, Маҳаллий саноат министрлиги (ўртоқ Исмоилов) корхоналарининг 20 проценти, шунингдек, Дон маҳсулотлари министрлиги (ўртоқ Қўйбоқаров) ва Главташкентстрой (ўртоқ Дудин) корхоналари товар маҳсулоти таннархи соҳасида ортиқча харажатга йўл қўйдилар.

Самарқанд областида (область ижроия комитетининг раиси ўртоқ Йўлдошев), Фарғона областида (ўртоқ Мажитов), Жиззах областида (ўртоқ Ҳабибуллаев) ва бошқа областларда маҳсулот таннархи юзасидан белгиланган планни бажармаган саноат корхоналарининг салмоғи, айниқса, катта.

Мана шуларнинг ҳаммаси кўпгина раҳбарлар, хўжалик ходимлари молия ишларини ҳали ҳам иккинчи даражали соҳа, деб ҳисоблаб келаётганларининг, чиқимлар билан ҳисоблашмай, планни қандай қилиб бўлмасин бажаришга интилишнинг натижасидир.

Хўжасизлик, унумсиз харажатлар, турли-туман нобудгарчиликлар ва зарар кўришлар республика экономикасига ҳали ҳам катта зиён етказмоқда. Бугунги кунгача бўлган ҳисобот маълумотларига қараганда, умуман республика хўжалигидаги унумсиз харажатлар 210 миллион сўмликдан ошиб кетди, шундан Давлат агросаноат комитетидаги унумсиз харажатлар 78 миллион сўмга, Енгил саноат министрлигида 41 миллион сўмга, Саноат паррандачилиги давлат комитетида қарийб 28 миллион сўмга етди ва ҳоказо. Шу йилнинг ўтган даврида 130 миллион сўмга яқин ҳар хил жарималар тўланди.

СССР Олий Советининг яқинда бўлиб ўтган олтинчи сессиясида жамиятимиз ҳар қандай кўринишдаги хўжасизликдан пухта равишда гарантияланиши кераклиги таъкидланди. Бунинг учун министрликларда, идораларда, республиканинг ҳар бир бирлашмаси ва корхонасида ҳисоб-китоб ва контролни яхшилаш, иқтисодий тежашни кучайтириш, социалистик мулкни исроф қилишга, ўғирлашга қарши муросасиз курашни авж олдириш зарур. Мана шу чора-тадбирлар ишлаб чиқариш рентабеллигини оширишнинг ва пландаги фойдани олишнинг муҳим омилларидан биридир.

Бироқ шуни тан олиш керакки, умуман республикадаги ҳамма саноат корхоналарининг олтидан бир қисми планлаштирилган фойданинг қарийб ярмисини ололмади, Бинокорлик материаллари саноати министрлиги ва Енгил саноат министрлиги системасида корхоналарнинг учдан бир қисми, Давлат агросаноат комитетида эса бешдан бир қисми пландаги фойдани олмади. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети 10 ой якунлари юзасидан шу йилнинг биринчи ярмида олинган пландан ташқари фойданинг 88 процентидан маҳрум бўлди.

Кўпгина хўжалик раҳбарлари экономика масалалари билан юзаки шуғулланмоқдалар, молиявий аҳволни ва ишдаги қайта қуришга халақит бераётган сабабларни танқидий таҳлил қилмаяптилар, ишлаб чиқаришни молиявий жиҳатдан таъминлашга истеъмолчилик билан ёндашмоқдалар, ўз оборот маблағларини сақлаб қолиш ҳақида ғамхўрлик қилмаяптилар.

Аввало Қурилиш министрлиги (министр ўртоқ Маннинков), Саноат паррандачилиги давлат комитети (ўртоқ Пискунов), Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети (ўртоқ Боймиров) шулар жумласига киради. Бу йил улар яна ўз оборот маблағларининг «ейилиб кетишига» йўл қўйдилар. Бунинг устига шу маблағларнинг планда кўзда тутилмаган ишларга оборотдан олиб сарфлаб юборилишига йўл қўйилмоқда. Умуман республикада шу йилнинг 9 ойи ичида 3 миллиард сўмга яқин оборот маблағи ёки барча оборот маблағларининг 81 проценти бошқа ишларга жалб қилинди. Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлигида оборот маблағларининг ноўрин сарфланиши 70 процентни ташкил қилган бўлса, Автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланиш министрлигида норматившинг 130 проценти ва Алоқа министрлигида нормативдан икки баравар кўп қисмини ташкил этди.

Министрликлар ва идоралар фойда олиш планларининг бажарилиши, ўз оборот маблағларининг сақлаб қолиниши учун, иқтисодий тежаш учун хўжалик ташкилотларининг раҳбарларидан қаттиқ жавоб талаб қилишлари керак. Молиявий интизомни қатъиян мустаҳкамламай туриб, халқ хўжалигида тартиб ўрнатиб бўлмайди, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириб бўлмайди. Бу соҳада биз молия органлари, шу жумладан республика Молия министрлиги аппарати ходимларининг катта вазифаларини ҳам кўриб турибмиз.

Ўзбекистон ССР Давлат бюджети республикани иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги плани кўрсаткичларига тўла мувофиқ равишда тузилган ҳамда даромадлар ва харажатлар бўйича 8 миллиард 980 миллион 415 минг сўм миқдорида ёки 1986 йил учун тасдиқланган бюджет ҳажмидан 8,8 процент кўп қилиб белгиланди.

Бюджет даромад қисмининг 66 процентидан кўпроғини социалистик хўжаликдан олинадиган тушумлар ҳисобига таъминлаш планлаштирилмоқда.

Корхона ва ташкилотларнинг оборот солиғидан келадиган тушумлари ҳамда фойдадан берадиган тўловлари бюджет ҳамма даромадларининг 53 процентидан кўпроқ қисмини ташкил этади. Шу билан бирга оборот солиғи тушумлари 1986 йилга нисбатан камаяди. Айни вақтда фойдадан бюджетга тўловлар ортади.

Халқ хўжалиги плани кўрсаткичларига мувофиқ фойдадан тўловлар агросаноат комплексига кирувчи министрликлар ва идоралар бўйича энг кўп миқдорда — 43,5 процент, саноат министрликлари бўйича 31,4 процент, қурилиш министрликлари ва идоралари бўйича 10,8 процент кўпаяди.

Бюджет лойиҳасида кўзда тутилган фойдадан тўловлар жами ҳажмининг 56 процентидан кўпроғи шу тармоқларнинг зиммасига тўғри келади, бу эса бюджетнинг даромад қисмини бажариш учун шу тармоқларнинг раҳбарлари зиммасига катта масъулият юклайди.

Аҳолидан олинадиган давлат солиқлари белгиланган иш ҳақи фондига ва амалдаги ставкаларга мувофиқ 1 миллиард 10,9 миллион сўм миқдорида ёки 5,7 процент кўп қилиб белгиланди ва бюджет ҳамма даромадларининг атиги 11 процентини ташкил этади. Якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисида Қонун қабул қилинганлиги муносабати билан республика Молия министрлиги ва молия органлари меҳнатсиз даромадларга қарши кураш соҳасида катта иш қилишлари керак.

Бюджетнинг харажатлари асосий соҳалар бўйича қуйидаги миқдорларда белгиланди:

Халқ хўжалигини пул билан таъминлашга бюджетда 4 миллиард 102 миллион 600 минг сўм ёки 1986 йилга нисбатан 9 процент кўп маблағ сарфлаш кўзда тутилмоқда. Бундан ташқари шу ишга давлатнинг ўз маблағлари ва банк кредитларидан 4 миллиард 339 миллион 700 минг сўм сарфланади, бу эса республикани иқтисодий ва социал ривожлантириш планида кўзда тутилган ҳамма тадбирларни пул билан таъминлаш имконини беради.

Бюджет лойиҳасида **саноат эҳтиёжларига** 318 миллион 500 минг сўм маблағ ажратилади, бу маблағ асосан аҳолига керакли моллар ва халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи енгил, мебель ва ёғочсозлик саноатини ривожлантиришга ишлатилади. Ҳолбуки, бу тармоқларнинг раҳбарлари сарфланган маблағнинг самарадорлиги ҳақида кам ўйламоқдалар.

Ўтказилган улгуржи ярмаркаларда енгил ва маҳаллий саноат корхоналарининг ҳаммаси бўлиб 500 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулоти харид этилмай қолди. Хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтилиши муносабати билан бу корхоналар маҳсулот турларини қисқа муддатда янгилаб олишлари, ўз молларининг сифатини яхшилаб, савдога тақдим этишлари зарур. Улар шу йилнинг охиригачаёқ бу масалаларни ҳал қилишлари керак.

Агросаноат комплексини ривожлантиришга 1 миллиард 901 миллион 600 минг сўм маблағ сарфлаш кўзда тутилмоқда. Бу маблағлар 12,1 процент ортади.

Кам рентабелли ва зарар кўраётган колхозларга бюджетдан уй-жой қурилиши, маданий-маиший объектлар ва йўл қурилиши учун 60 миллион сўм маблағ, кам рентабелли ва зарар кўраётган қишлоқ хўжалик корхоналарининг давлатга сотадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархларига устама тўлаш учун эса 165 миллион сўм маблағ ажратиб бериш кўзда тутилган.

КПСС Марказий Комитети ўзининг 1982 йил май Пленумида қишлоқ экономикасини соғломлаштириш учун қатъий чора-тадбирлар белгилади. Пленум қарорларида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш ва реализация қилишни кўпайтириш мақсадида асосий қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг харид нархларини ошириш белгиланди. Шунингдек, кам рентабелли ва зарар кўраётган хўжаликлар учун бу нархларга устама жорий қилинди. Умуман қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришга сарфланган ҳар сўм тўла-тўкис самара бериши учун зарур бўлган ҳамма шароитлар яратилди.

Республиканинг бир қанча хўжаликлари ўзларига берилган ёрдамдан зўр самарадорлик билан фойдаландилар. Деярли ҳамма колхозлар зарар кўрмай ишламоқда.

Бироқ, афсуски, республика Давлат агросаноат комитетининг кўпгина совхозлари ҳали ҳам зарар кўрмоқда. Совхозларнинг ярмига яқини 1985 йилни зарар билан якунлади, уларнинг анчагина қисми ҳали ҳам кам рентабелли хўжаликлар бўлиб турибди.

Давлат берган молиявий ёрдамдан ҳамма хўжаликлар ҳам самарали фойдаланмаётганлиги кўриниб турибди. Бизнинг фикримизча, бунинг сабаби шундан иборатки, кўпгина хўжаликларда интенсив технологиялар фақат қоғозда жорий этилган, илм-фан ютуқларидан етарли равишда фойдаланилмаяпти, сермеҳнат ишларни механизациялаш суст олиб борилмоқда. Мана шуларнинг оқибатида суғориладиган ҳар гектар ернинг самарадорлиги паст, аммо қишлоқ хўжалик маҳсулотининг таннархи рекорд даражада ошиб бормоқда.

Ҳар бир бригада ва бўлимда моддий ва молиявий ресурслардан оқилона фойдаланиш устидан синчиклаб, қаттиқ контроллик ўрнатиш, меҳнат ҳақини ишнинг пировард натижаларига бевосита боғлиқ қилиб қўйиш барча колхозлар ва совхозларнинг иши учун қонун бўлиб қолиши керак.

Бюджетда капитал қурилишни пул билан таъминлашга муҳим ўрин берилган. Бу ишга 3 миллиард 785 миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфлаш мўлжалланмоқда, шу маблағнинг 2 миллиард 163 миллион 500 минг сўми ёки ҳамма харажатларнинг 57,2 процентини бюджетдан ажратилади.

Хўжалик механизмини такомиллаштириш, асосий фондларни тезроқ ишга туширишдан иқтисодий манфаатдорликни вужудга келтириш, қурилиш қийматини камайтириш ва унинг сифатини яхшилаш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирлар капитал маблағлардан фойдаланиш самарадорлигини анча оширишга ва қурилиш ташкилотларининг иқтисодий аҳволини мустаҳкамлашга ёрдам бериши керак.

Ҳозир эса шуни айтишга тўғри келадики, ҳали ҳам қурилишда капитал маблағ планини тузиш пайтида кўпгина министрликлар ва идоралар маблағларни кўпдан-кўп объектларга сочиб юборишга йўл қўймоқдалар, бу эса ишга тушириладиган объектлар ва қурилишларни ўз вақтида битказиш давлат планларининг бажарилмай қолишига ва чала қурилишларнинг кўпайишига муайян даражада олиб бормоқда.

Асосий фондларни ишга тушириш планини бажариш капитал маблағлар ҳажмини ўзлаштиришдан доимо орқада қолиб келмоқда. Бу эса чала қолган қурилишларнинг 703 миллион 300 минг сўмлик миқдорда кўпайиб 3 миллиард 568 миллион сўмликка етишига олиб келди.

Қурилишдаги ҳисоб-китоб масалаларида катта камчиликлар бор. Республиканинг бир қанча буюртмачи министрликлари ва идоралари, область ижроия комитетлари бажарилган қурилиш-монтаж ишлари учун ўз вақтида ҳисоб-китоб қилинишини таъмин этмаяптилар.

Чунончи, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги (министри ўртоқ Сапаев) ўн биринчи беш йиллик мобайнида капитал қурилиш учун ўз взносларини тўла-тўкис топширмади ва ҳаммаси бўлиб нормативдан ортиқча 250 миллион сўмлик материал ва ускуналар запасларини қисқартириш ҳисобига ички ресурсларни сафарбар этмади. Айни вақтда пландан ташқари, пул билан таъминланмаган қурилишларга 210 миллион сўм сарф қилди. Натижада шу йилнинг бошларида пудратчилардан 179 миллион сўм қарздор бўлиб қолди.

Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг раҳбарлари бу йил ҳам молиявий интизомни бузмоқдалар, капитал қурилиш учун ўз маблағларини тўла-тўкис топширмаслик давом этмоқда (ҳозиргача 56 миллион сўм қарздор бўлиб қолинди), асбоб-ускуналар ва материалларни ишга солиш ўрнига уларнинг нормативдан ортиқча запаслари кўпайишига йўл қўйилмоқда, асосий фондларни ишга тушириш плани бажарилмаяпти.

Аввалги йилларда бўлганидек, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги яна республика ҳукуматига мурожаат қилиб, пудратчилар билан ҳисоб-китоб қилиш учун қўшимча маблағ ажратишни сўрамоқда. Энди бундай ишлаб бўлмайди. Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг коллегияси бу ишларни хўжалик юритишга нисбатан қўйилаётган янги талаблар асосида узил-кесил ҳал қиладиган пайт келди.

Фарғона, Бухоро, Навоий областлари ижроия комитетлари капитал қурилиш бошқармалари фаолиятида жиддий молиявий камчиликлар мавжуд.

Қурилиш министрликлари ва идоралари, область ижроия комитетлари асосий фондларни ишга тушириш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва фойда олиш, қурилиш-монтаж ишларининг таннархини камайтириш, давлат ресурсларини тежаб-тергаб, мақсадга мувофиқ сарфлаш юзасидан белгиланган топшириқларни бажариш учун ўз куч-ғайратларини сарфлашлари керак.

Қурилиш банки ва давлат банки муассасалари капитал қурилиш учун ажратилган маблағлардан тўғри ва самарали фойдаланиш устидан контролни кучайтиришлари, қурилишларда план ва молия интизомини бузиш ҳолларига қарши кураш олиб боришлари лозим.

Уй-жой-коммунал хўжалигига, транспорт ва алоқага бюджет лойиҳасида 627 миллион сўм сарфлаш кўзда тутилади. Бу маблағлар мазкур тармоқларни республикани иқтисодий ва социал ривожлантириш плани лойиҳасига мувофиқ янада ривожлантиришни пул билан тўла-тўкис таъминлайди.

Аҳолининг ошиб бораётган талабларини тўла-тўкис қондириш мақсадида партия билан давлатнинг савдо ва маиший хизматни янада ривожлантириш тўғрисидаги энг муҳим кўрсатмаси изчиллик билан амалга оширилмоқда. Бунинг учун бюджет лойиҳасида савдо ва маиший хизматни ривожлантиришга 46 миллион 200 минг сўм ажратиш белгиланган.

КПСС XXVII съезди ўн иккинчи беш йиллик учун кенг социал программани илгари сурди, бу программа инсон ҳақида чуқур ғамхўрлик руҳи билан суғорилган. У совет кишилари турмушининг ҳамма соҳаларини ўз ичига олади, халқ фаровонлигини сифат жиҳатдан янги поғонага кўтаради.

1987 йилда **социал-маданий тадбирларга қилинадиган харажатлар** 4 миллиард 589 миллион 400 минг сўмга етади ёки 9,3 процент ўсади.

Республика бюджетида социал-маданий тадбирларга қилинадиган харажатлар бюджет барча харажатларининг 51,1 процентини ташкил қилади.

Бу маблағнинг 2 миллиард 623 миллион 400 минг сўми маорифга, 1 миллиард 6 миллион 700 минг сўми соғлиқни сақлаш ва физкультурага, 959 миллион 400 минг сўми социал-таъминотга сарфланади.

Мактаб ислоҳотини ўтказишга 1987 йилда қўшимча равишда 134,5 миллион сўм ажратилади. 1987 йилда барча мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари ва ўрта ўқув юртларининг педагог ҳамда раҳбар ходимлари меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шароитларига тўла-тўкис ўтказилади. 1987 йил 1 сентябрдан бошлаб мактабгача болалар муассасаларининг раҳбарлари ва тарбиячилари, мактабдан ташқари муассасалар ва болалар музика мактабларининг, методика кабинетларининг педагог ва раҳбар ходимлари иш ҳақи оширилади. Шу категориядаги ходимларнинг иш ҳақини ошириш учун мактаб ислоҳоти харажатларидан 10 миллион сўмдан кўпроқ пул ажратиш кўзда тутилади.

Соғлиқни сақлаш ходимларининг айрим категориялари меҳнатига ҳақ тўлашни кўпайтириш, маданият муассасаларида ходимларнинг иш ҳақини оширишга киришиш учун зарур маблағ кўзда тутилади.

1987 йилги бюджетда энг кам миқдорда пенсия олувчи пенсионерлар учун дори-дармон сотиб олишга 15 миллион 700 минг сўм ажратиш кўзда тутилади. 1987 йилнинг 1 январидан бошлаб болаликдан инвалид бўлиб қолганларга бериладиган нафақа миқдори ошириладди ва улар учун дори-дармонларни бепул бериш жорий қилинади, бу ишларга 56 миллион сўмга яқин маблағ сарфлаш планлаштириб қўйилди.

Материал ва пул маблағларидан тежаб-тергаб, оқилона фойдаланиш — ҳар бир муассаса ишини яхшилашнинг зарур шартидир.

Бироқ, маориф, маданият ва соғлиқни сақлаш системасининг айрим муассасаларида ҳисоб-китоб ва контроль иши ҳали ҳам муносиб даражада эмас, ғайри қонуний харажатларга, нобудгарчиликларга, баъзан эса социалистик мулкни ўғирлашга ҳам йўл қўйилмоқда.

Бу идоралар зарур тартиб ўрнатиш ва ҳар қандай салбий ҳодисаларга қарши курашиш учун самарали чора-тадбирлар кўришлари керак.

Бюджетда **бошқарув органларининг таъминот харажатлари** 83 миллион 500 минг сўмни ёки бюджет ҳамма харажатларининг атиги 0,9 процентини ташкил этди.

Депутат ўртоқлар!

1987 йилги бюджет лойиҳасида **Қорақалпоғистон АССР, областлар ва Тошкент шаҳрини янада илдам ривожлантириш кўзда тутилган.**

Қорақалпоғистон АССР, областлар ва Тошкент шаҳрининг бюджети лойиҳалари Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетига ҳаммаси бўлиб 3 миллиард 410 миллион 800 минг сўм миқдорида, яъни Ўзбекистон ССР Олий Совети томонидан 1986 йил учун тасдиқланганига нисбатан 3,7 процент кўп қилиб киритилди. Республика Давлат бюджетининг умумий харажатларида маҳаллий бюджетларнинг харажатлари 38,0 процентни ташкил қилади, шу жумладан:

(миллион сўм)

Қорақалпоғистон АССР	325,9
Андижон области	269,7
Бухоро области	190,4
Жиззах области	120,2
Қашқадарё области	230,4
Навоий области	98,1
Наманган области	231,6
Самарқанд области	297,7
Сурхондарё области	197,1
Сирдарё области	118,2
Тошкент области	340,7
Фарғона области	324,1
Хоразм области	176,6
Тошкент шаҳри	490,1

Иқтисодий ва социал масалаларни ҳал этишда иттифоқдош республикаларнинг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ролини янада ошириш юзасидан яқинда қабул қилинган қарорда ажратиб берилаётган молиявий маблағлардан маҳаллий шароитларни эътиборга олиб, энг самарали равишда фойдаланиш йўлларини белгилашда уларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш кўзда тутилган.

Бизнинг республикамизда 1987 йилдан бошлаб биринчи марта Иттифоқ қарамоғидаги бирлашма ва корхоналар реализация қилинган халқ истеъмоли молларидан олинган фойданинг бир қисмини маҳаллий бюджетларга ўтказадиган бўладилар.

Депутат ўртоқлар, 1985 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисобот ҳам сизларнинг муҳокамангизга тақдим этилади.

1985 йилги республика бюджети даромадлар бўйича 8 миллиард 444 миллион 836 минг сўм миқдорида ёки 102,1 процент ва харажатлар бўйича 8 миллиард 117 миллион 135 минг сўм миқдорида ёки 98,3 процент, даромадлар харажатлардан 327 миллион 701 минг сўм ортиқ қилиб бажарилган.

Депутат ўртоқлар! Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги нишонланадиган 1987 йилдаги иқтисодий ва социал ривожланиш планларининг, Давлат бюджетининг, молия ва кредит планларининг муваффақиятли бажарилиши халқ хўжалиги тармоқларида молиявий-иқтисодий ишлар даражасини оширишга кўп жиҳатдан боғлиқ. Партия XXVII съезди бу вазифани биринчи галдаги вазифалардан бири, деб белгилаб берди.

Республика министрликлари ва идоралари, ишлаб чиқариш бирлашмалари корхоналар молиявий-иқтисодий хизматларининг раҳбарлари тўла хўжалик ҳисобига ва ўз-ўзини пул билан таъминлашга ўтиш, узоқ муддатли иқтисодий нормативлар, аввало корхона миқёсидаги молиявий ишнинг йўлга қўйилишини яхшилаш билан чамбарчас боғлиқ эканлигини, уларнинг иқтисодий аҳволи яхшиланишини ресурсларни ажратиш тўғрисидаги қатъий илтимосномаларда эмас, балки ҳақиқий пировард натижалар белгилаб беришини қатъий равишда тушуниб олишлари керак.

Барча поғоналардаги раҳбарларнинг молия ишларига муносабати ўзгариши керак. Янги йилнинг дастлабки кунларидан бошлаб молиявий кўрсаткичлар юзасидан белгиланган план топшириқлари сўзсиз ва ҳамма жойда бажарилишини таъминлаш, молиявий интизомни мустаҳкамлаш керак.

Молия органлари ва банк муассасаларининг ходимлари зиммасига масъулиятли вазифалар юклатилади. Улар хўжалик юритишнинг самарадорлиги учун курашнинг олдинги марраларида бўлишга даъват этилганлар.

Республика молия органлари ходимларининг коллективлари иқтисодий ишни тубдан яхшилаш, хўжалик механизмини такомиллаштириш ҳамда 1986 йилги ва планлаштирилаётган 1987 йилги Ўзбекистон ССР Давлат бюджетини сифатли бажариш юзасидан ўз олдиларига қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажариш учун бутун кучлари, билимлари ва ташаббусларини ишга соладилар, деб сизларни ишонтиришга ижозат бергайсизлар.

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ АДРДА БЎЛИШИ

КОБУЛ, 3 декабрь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети депутати, Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов бошчилигидаги Ўрта Осиё республикалари партия ва совет ходимлари делегацияси 1986 йил 27 ноябридан 3 декабригача Афғонистон Демократик Республикасида бўлди.

Делегация Балх, Бадахшон, Жаузжон, Қундуз, Тахар, Фарёб вилоятларида бўлиб, ишлаб чиқариш коллективлари, қишлоқлар, мактабларда кўпдан-кўп учрашувларда қатнашди. Партия ва давлат органларининг вакиллари, ишчилар, деҳқонлар, зиёлилар, меҳнат коллективларида самимий, дўстона суҳбатлар бўлди.

Совет делегациясини АХДП Марказий Комитетининг Бош секретари Нажиб ва АДР Министрлар Советининг Раиси С. А. Кештманд қабул қилдилар. Самимий, қардошларча вазиятда ўтган суҳбатларда Совет Ўрта Осиёси республикаларининг АДРнинг ўнта чегарадош вилояти билан ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдами, шу жумладан сиёсий, савдо-иқтисодий, социал ва маданий соҳалардаги ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдами масалалари муҳокама қилинди. Афғонистон томони мамлакатда революцион ўзгаришларни амалга оширишда ана шу ҳамкорликнинг катта аҳамиятини таъкидлаб ўтди.

Мамлакат бўйлаб сафарда делегацияга АХДП Марказий Комитети секретарлари Н. М. Моманд ва М. Х. Маъсуд, АДР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Азиз ҳамроҳлик қилдилар.

Совет делегациясининг АДРда бўлиши Афғон-Совет дўстлигини ва иккала мамлакат халқлари ўртасидаги қардошликни янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги хизматлари учун Самарқанд область ўқитувчилар малакасини ошириш институти рус тили ва адабиёти кабинетининг мудири ўртоқ Маина Ивановна **Лисенкога** **«Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи»** фахрий унвони берди.

ДЕҲҚОН БЎЛСАНГ, ШУДГОР ҚИЛ!

Республика областларида шудгорлашнинг бориши тўғрисида шу йил 5 декабрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Топшириққа нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун—областлар; иккинчи устун—бир кунда шудгорланган майдон; учинчи устун — мавсум бошидан буён.

Тошкент	1,8	93,5
Наманган	2,8	92,1
Фарғона	2,8	81,6
Навоий	1,6	80,5
Жиззах*	0,9	79,6
Самарқанд	0,8	75,9
Бухоро	2,8	74,5
Қашқадарё	1,5	72,7
Сирдарё	2,3	70,2
ҚҚАССР	0,05	64,0
Хоразм	2,5	51,0
Сурхондарё	4,0	42,4
Андижон	3,1	42,3
Республика бўйича:	2,1	71,8

*) Маълумот аниқланган.

ОБ-ҲАВО

Ўзбекистон ССР гидрометеорология марказининг хабарига кўра, бугун республикада ҳаво булутланиб туради. Шимолда ва Фарғона водийсининг баъзи жойларида бироз ёғингарчилик бўлади. Тошкентда ёғингарчилик бўлмайди, жануби-ғарбдан секундига 3—8 метр тезликда шамол эсади. Эрталаб енгил туман тушиши мумкин. Кечаси 0—2, кундузи 6—8 даража иссиқ бўлади. (ЎзТАГ).

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

Р. — 09159. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Б.— 275. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12